

Локални акциони план за децу
Града Сомбора за период од 2021.
до 2023.године

Садржај

УВОД	2
I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ	12
II приоритет - ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ	23
III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА	34
IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ	42
V приоритет - КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ	49
VI приоритет - ПОДРШКА РОДИТЕЉСТВУ И СТРУЧЊАЦИМА	57
VII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ	63

УВОД

Локални акциони план за децу је стратешки документ Града Сомбора у склопу којег су одређени приоритети, циљеви и активности у области унапређења положаја деце са подручја Града Сомбора у периоду 2021-2023. године. Локални акциони план за децу креиран је примарно на основу резултата истраживања које је реализовао Сомборски едукативни центар током друге половине 2020. године.

Основна сврха ЛАП-а за децу као стратешког документа је да постави и дефинише правце деловања Града Сомбора и релевантних носилаца активности у области унапређења положаја деце и дефинише очекиване резултате као и индикаторе и механизме за евалуацију реализованих активности током трогодишњег периода, што ће допринети побољшању положаја деце и квалитета живота на подручју Града Сомбора.

ЛАП-ом се предвиђа на који начин ће локална самоуправа у сарадњи са релевантним актерима улагати труд за стварање окружења које подстиче позитиван психосоцијални развој деце. Иницирањем, израдом и усвајањем ЛАП-а за децу локална заједница показује спремност да ради на стварању окружења по мери деце. ЛАП за децу је први локални стратешки документ коме је у фокусу дете и представља инструмент за остваривање права детета и унапређење положаја деце на подручју Града Сомбора.

Град Сомбор је Одлуком о буџету за 2020. годину определио 500.000,00 динара за израду Локалног акционог плана за децу у циљу израде документа који ће допринети побољшању положаја деце на локалном нивоу. Такође, Влада Швајцарске је препознала значај креирања Локалног акционог плана за децу Града Сомбора и одлучила да суфинансира процес израде документа кроз Програм „Реформа пореза на имовину“ који спроводи Представништво Helvetas Swiss Intercooperation, те је укупан буџет за израду Локалног акционог плана за децу Града Сомбора, који је путем Јавног конкурса опредељен, био 700.000,00 динара.

Град Сомбор је расписао Јавни конкурс за израду Локалног акционог плана за децу који је био намењен удружењима грађана на територији Града Сомбора који су према тексту Јавног Конкурса били у обавези:

- 1) да спроводе активности и да им је седиште на подручју Града Сомбора, те да су регистрована у складу са Законом о удружењима („Службени гласник РС“ бр. 51/09 и 99/11-др. закон) односно да испуњава критеријуме прописане посебним законима, подзаконским актима који регулишу области из којих се конкурс расписује;
- 2) да нису у поступку ликвидације или под привременом забраном обављања делатности;
- 3) да су оправдали средства која су им у претходним годинама додељена из буџета Града по било ком основу;
- 4) да је у статуту удружења недвосмислено наведен рад са децом;
- 5) да удружење има искуства у изради локалних политика;
- 6) да имају минимум пет година искуства у креирању и реализацији програма и активности за децу.

Поред наведених услова Јавни конкурс је садржао и јасне критеријуме којима се водила Комисија за реализацију Јавног конкурса за израду Локалног акционог плана за децу при одлучивању о додели средстава:

- 1) 20 бодова за капацитет носиоца пројекта, предложене квалификације и референце пројектног тима усклађене са предложеним циљевима, резултатима и активностима пројекта, обезбеђено адекватно партнерство са другим организацијама у реализацији пројекта;
- 2) 10 бодова за искуство у изради политика на локалном нивоу, као и у реализацији пројеката и програма за децу;
- 3) 30 бодова за усклађеност планираних активности с циљевима и очекиваним резултатима и циљном групом, разрађеност и изводљивост плана реализације програма или пројекта, остваривост планираних резултата и мерљивост индикатора;
- 5) 20 бодова за значај промене која се очекује након примене пројекта;
- 6) 20 бодова за економску оправданост предлога буџета у односу на циљ и пројектне активности, прецизно и детаљно приказан наративни буџет пројекта који објашњава усклађеност предвиђеног трошка са пројектним активностима.

Одлуку о одабиру пројекта УГ „Сомборског едукативног центра“ - „Креирајмо Локални акциони план за децу у Сомбору“ од стране Комисије, усвојило је и Градско веће Града Сомбора те овластило Градоначелника Града Сомбора да донесе Решење о расподели средстава за израду Локалног акционог плана за децу, као и да закључи Уговор са удружењем које је остварило право на доделу средстава.

Локални акциони план за децу реферише се на следеће међународне, националне и локалне документе:

- Конвенција о правима детета УН;
- Миленијумски циљеви развоја УН;
- Декларација „Свет по мери деце“;
- Стратегија за смањење сиромаштва у Србији;
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године;
- Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године;
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године;
- Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља за период од 2020. до 2023. године;
- Национална стратегија за младе за период 2015-2025. године;
- Акциони план политике за младе у АП Војводини за период 2015-2020. године;
- Стратегија одрживог развоја Града Сомбора за период од 2014. до 2020. године;

- Стратегија развоја социјалне заштите Града Сомбора за период од 2016. до 2020. године;
- Локални акциони план за младе за период 2017. до 2021. године;
- Актуелно стање на подручју Града Сомбора (подаци Градске управе, институција и организација);
- Закључци и препоруке истраживања спроведеног у другој половини 2020. године за потребе израде Локалног акционог плана за децу.

ИСТРАЖИВАЊЕ О ПОЛОЖАЈУ И ПОТРЕБАМА ДЕЦЕ НА ПОДРУЧЈУ ГРАДА СОМБОРА

За потребе реализације истраживања о положају и потребама деце на подручју Града Сомбора, Сомборски едукативни центар је формирао радну групу за креирање истраживачких инструмената. Радну групу су чинили: Ивана Бараћ (педагог), Ружица Ракинић (спец. педагог), Ивана Кулић (соц. радник), Милица Лугумерски (психолог) и доц. др Дејан Ђорђић (педагог и методолог истраживања).

Радна група је креирала четири упитника прилагођена профилу циљних група (упитник за родитеље, упитник за децу средњошколског узраста, упитник за децу виших разреда основних школа и упитник за стручњаке који раде са децом), као и сет питања за фокус групе.

Квантитативно истраживање:

Квантитативни део истраживања спроведен је путем анкетног истраживања на узорку деце основношколског узраста, деце средњошколског узраста, узорку родитеља и узорку стручњака, са засебним формама инструмената за сваку циљну групу. Инструменти су у себи садржавали питања отвореног типа, питања затвореног типа и питања комбинованог типа.

У склопу квантитативног истраживања обухваћено је **111 деце основношколског узраста** (54 дечака и 57 девојчица, просечног узраста 12,7 година, од чега 69,5% ученика станује у граду); **144 деце средњошколског узраста** (97 девојчица и 47 дечака, просечног узраста 16,11 година, од чега 72,20% ученика из насељених места, пригодан узорак из Гимназије и Средње економске школе); **206 родитеља** (62 оца и 144 мајки, 116 родитеља из града и 90 родитеља из насељених места, 7 родитеља деце са сметњама а 38 родитеља означили су да припадају осетљивим групама); **25 стручњака који раде са децом** (23 жене и 2 мушкарца различитих занимања, узорком обухваћено највише психолога, педагога, наставника и васпитача).

Квалитативно истраживање:

У склопу квалитативног истраживања реализоване су три фокус групе. Првом фокус групом били су обухваћени представници институција (укупно 9 учесника), друга фокус група била је састављена од деце и родитеља са подручја Града Сомбора (7 учесника), док су трећу фокус групу чинили представници удружења са подручја Града Сомбора која се баве побољшањем положаја деце (10 учесника).

Статистичка обрада података и креирање препорука:

Након имплементације квалитативног и квантитативног истраживања, др Марија Цвијетић урадила је статистичку обраду података квантитативног дела истраживања.

Након обраде квантитативних података доц. др Дејан Ђорђевић је креирао сет препорука на основу статистичке анализе података и транскрипта фокус групних интервјуа. Сет препорука је коришћен као полазна основа за дефинисање специфичних циљева и активности садржаних у ЛАП-у за децу. Најзначајнији налази истраживања представљени су у уводним деловима појединачних приоритетних области.

Истраживање је спроведено током октобра и новембра 2020. године.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ДЕЦУ

Након спроведеног истраживања, Градоначелник Града Сомбора је именовao Радну групу за израду Локалног акционог плана за децу од 11 чланова који су креирали Локални акциони план за децу за период од 2021. до 2023. године у складу са резултатима истраживања, анализом тренутног стања, те прикупљеним информацијама од релевантних институција на територији Града Сомбора.

Чланови Радне групе за израду Локалног акционог плана за децу за период од 2021. до 2023. године:

1. Бојана Нешовић, председница;
2. Доц.др Дејан Ђорђевић, заменик председнице;
3. Др Далибор Форгић, члан;
4. Срђан Влашкалић, члан;
5. Стаменка Судар, чланица;
6. Мирјана Филиповић, чланица;
7. Даница Клипа, чланица;
8. Мирела Иванковић, чланица;
9. Јован Узелац, члан;
10. Зорица Голубовић, чланица;
11. Марија Јерковић, чланица.

Чланови Радне групе имали су укупно шест састанака на којим су радили на креирању документа и један састанак након јавне расправе документа на којима су спрам добијених сугестија сачинили Локални акциони план за децу Града Сомбора за период од 2021. до 2023. године.

Током процеса израде нацрта ЛАП-а чланови радне групе су се базирали на четири основна принципа из којих проистичу сви чланови Конвенције:

1. Недискриминација;
2. Најбољи интерес детета;
3. Право на живот, опстанак и развој;
4. Партиципација деце.

ЦИЉНЕ ГРУПЕ ЛАП-а ЗА ДЕЦУ

У складу са Конвенцијом УН о правима детета, ЛАП за децу базира се на дефиницији по којој се дететом сматра свако људско биће који није навршило осамнаест година живота.

ЛАП је усмерен ка свој деци са подручја Града Сомбора, са посебним освртом на децу из осетљивих група: деца са сметњама у развоју, деца са инвалидитетом, деца угрожена сиромаштвом, деца без родитељског старања, деца из једнородитељских породица, деца оболела од тешких и/или ретких болести, деца која живе у насељеним местима, деца која су корисници права и услуга у систему социјалне заштите, ромска деца, деца припадници ЛГБТ+ популације, деца изложена дечјем раду, дечјем, раном и принудном браку, деца која су мигранти и избеглице, деца у сукобу са законом, деца жртве насиља, деца са искуством насиља, деца са поремећајима у понашању, деца из породица у којима су чланови у сукобу са законом, осуђени/на извршењу казне, као и деца која припадају различитим националним, верским, религијским и етничким мањинским групама односно заједницама.

Поред деце која представљају примарну циљну групу, у циљевима и активностима ЛАП-а као циљне групе на које се односе поједине активности јављају се родитељи, старатељи и хранитељи (у даљем тексту: родитељи) деце и професионалци који раде са децом, а све у циљу унапређења положаја деце у локалној заједници.

ГРАД СОМБОР – ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ¹

Град Сомбор простире се на укупној површини од 1.216 км² а према попису становништва из 2011. године има укупно 85.903 становника. Састоји се од градског насеља Сомбор са 14 салашких насеља, која су посебна особеност овога краја, укупне површине 289 км² и 47.623 становника, и још 15 насељених места укупне површине 927 км² и 38.280 становника.

Географски положај

Град Сомбор налази се на крајњем северо-западу Републике Србије. Територија Града се граничи са суседним државама Републиком Хрватском и Републиком Мађарском. Западна граница, према Републици Хрватској још није утврђена, јер је граница била дефинисана матицом Дунава. Како је током векова Дунав мењао своје корито, а граница задржана на првобитној траси, тако се она само делимично поклапа са данашњим коритом Дунава. Северна граница Града Сомбора је према Републици Мађарској. Источна граница Града Сомбора је према општинама Суботица и Бачка Топола, југоисточна према општини Кула, а јужна и југозападна према општинама Озаци и Апатин.

¹ Подаци преузети из публикације Град Сомбор – профил заједнице <https://www.sombor.rs/o-somboru/profil-zajednice/>

Град Сомбор простире се на 17 катастарских општина и то: Растина, Алекса Шантић, Гаково, Бачки Брег, Телечка, Сомбор, Дорослово, Колут, Риђица, Светозар Милетић, Станишић, Бачки Моноштор, Стапар, Бездан, Кљајићево и Чонопла. Укупна површина општина је 117,722 ха 36 ари 90 м², а просечна величина катастарске општине износи 71,53 км².

Становништво

Према попису из 2011. године, Град Сомбор има 85.903 становника. Број становника на крају XX века има тренд раста, са изузетком 1991. године када је стопа раста броја становника била негативна (-3,09) и знатно мања од стопе раста на нивоу Западнбачког округа и Републике Србије. Завод за јавно здравље Сомбор у својој Анализи здравственог стања становништва Општине Сомбор за 2019. годину наводи да је процењени број становника средином 2018. године износио 79.437 становника. У периоду од 2011. до наведене анализе 2018. године број становника је смањен чиме је настављен неповољан вишегодишњи тренд смањења броја становника.

Становништво према типу насеља

По последњим валидним резултатима, са пописа спроведеног 2011. године, структуру становништва према типу насеља чини градско становништво са укупно 59,44% и остало становништво 40,56%.

Витални догађаји

Укупан број живорођене деце на територији Града Сомбора током 2015. године износио је 674. Према статистичким подацима стоји да се у Граду Сомбору на 1000 становника роди 8.2 детета. Овај број је нешто виши од нивоа Западнбачког округа који износи 8, а нижи је од нивоа Региона Војводине и целе Републике Србије који износе 9,3, детета на 1000 становника. Природни прираштај је негативан на републичком нивоу што је резултат ланчаног негативног природног прираштаја на нижим нивоима, како на региону Војводине, тако и на простору Западнбачког округа и Града Сомбора.

Према подацима Завода за јавно здравље Сомбор у својој Анализи здравственог стања становништва Општине Сомбор за 2019. годину смањење броја живорођене деце и висока просечна старост становништва представљају једну од најзначајнијих демографских карактеристика нашег становништва. Пораст популације старијих од 65 година уз смањење удела млађих категорија становништва главни је разлог достигнутог рекорда у обиму негативног природног прираштаја. Са 21,9% старијих од 65 година становништво Сомбора већ дуго се налази у фази израженог демографског старења. Просечна старост такође прелази границу од 30 година и износи 44,72 године. Очекивано трајање живота на рођењу, као један од најзначајнијих индикатора здравственог стања становништва, за мушку новорођенчад на подручју општине износи 71,2 а за женску 77,1.

Становништво према брачном стању

Од укупног броја становника Града Сомбора старијих 15 и више година (74.780) већина (53,46%) се налази у брачној заједници. Велики проценат (27,56%) чине самци, неожењени мушкарци или неудате жене. Ова појава евидентна је у руралним подручјима на нивоу читаве Републике Србије, па и у Граду Сомбору. Мушки део популације остаје и привређује у домаћинству насељеног места, док женски део тежи урбаним срединама и пресељава се у град.

Старосна структура становништва

У Граду Сомбору, према званичним статистичким подацима из 2011. године, живи 41.628 мушкараца (или 48,46%) и 44.275 жена, односно 51,54% од укупне популације од 85.903 становника. Од укупног броја становника 47.623 представља житеље самог града (урбаног становништва 55,44%), док други део од 38.280 становника чине становништво у насељеним местима (44,56%). Становништво града је старачко јер је 14,82% становника млађе од 15, а 37,31% становника је старије од 50 година. Просечна старост становништва је 41,0 година (мушкарци 39,1 а жене 42,7), с тим што су житељи насељених места (41,7) нешто старији од истих у граду (40,3). У свим старосним групама до 49 година мушкарци су заступљенији. У старосној групи од 35 до 39 година учешће жена и мушкараца је уједначено, док је у свим осталим старосним групама од 50 година и више учешће жена веће. Највећи број становника се налази у старосној групи од 50 до 54 године (8,08%).

Полна структура становништва

У Граду Сомбору је број женског становништва за 3,08% већи од броја мушког становништва. Слична разлика (2,44%) уочљива је и на нивоу округа и на нивоу региона Војводине (2,72) док је на нивоу Републике Србије (2,62%). Од укупног броја становника од 85.903 у Сомбору живи 44.275 женског и 41.628 мушког становништва.

Етничка структура становништва

Град Сомбор је етнички изразито шаролик и у њему је регистрована чак 21 националност. Од укупног броја становника, 54.370 (63,29%) се изјаснило да је српске националности, 9.874 мађарске (11,49%), 7.070 хрватске (8,3%), 2.058 буњевачке (2,40%), 541 црногорске, 852 југословенске, 118 албанске, 22 бошњачке, 31 бугарске, 67 горанске, 171 македонске и 91 муслиманске националности, али су регистровани и Немци (494), Роми (1015), Румуни (89), Русини (62), Словаци (117), Словенци (74) и Украјинци (23).

Структура становништва према вероисповести

Највећи број становника Града Сомбора је српске националности, отуда је преовлађујућа хришћанска религија православне вероисповести (61,31%). Хришћанство католичке вероисповести заступљено је у 28,07%, док је протестантска вероисповест заступљена са 0,49%. Процент у висини 10,13 чине друге вероисповести и лица која верски нису опредељена.

Структура становништва према матерњем језику

Најзаступљенији матерњи језик на подручју Града Сомбора јесте српски (80,50%), затим следе мађарски (10,64%) и хрватски (2,31%) док је у најмањем проценту заступљен бугарски (0,01).

Образовна структура становништва

Од укупног броја становништва Града Сомбора старијег од 15 година највише је оних са средњом школом 38.052, затим оних са основном школом 17.728, високо образованих (висока и виша школа) је 9.354 док је без основне школе 9.543 особе. На основу података о компјутерској писмености уочава се да је од укупног броја испитаника (74.780) рачунарски образовано око 47,4%, а потпуно компјутерски неписмено 52,5% лица.

Домаћинства и породице

У Граду Сомбору је према статистичким подацима из 2011. године постојало 31.730 домаћинстава са просечно 2.7 чланова. Највећи број домаћинстава је са два члана (8.686). Овај број прате домаћинства са по једним чланом (7.644), затим следе домаћинства са по три члана (6.338) и домаћинства са четири члана (5.629). Најмање је домаћинстава у 2011. години било је са 6 и више чланова (2.071).

Миграције становништва

Досељеници на подручје Града Сомбора чине 43,50%, док становници који од рођења станују у истом месту чине 56,50% од укупног броја становника, што је у односу на претходни попис из 2002. године повећање од 2% становништва који од рођења станују у истом месту. Највећи број лица (10.408) досељен је у периоду од 1991-2002. године што представља последицу ратних збивања на територији бивше Југославије. Велики број становника досељен је и у периоду 1946 -1960. године (16.909) што представља 8,63% укупног броја становника Сомбора.

Највећи број становништва који се доселио у протеклих десет година из других делова Републике Србије у Град Сомбор био је из другог насеља исте општине (1.879), док је убедљиво највећи број становника, када су у питању досељеници из бивших република СФРЈ, у протеклих десет година у Град Сомбор било из Републике Хрватске (311) што уједно представља и драстично смањење досељеника у односу на протеклих 30 година (11.809).

Дневне миграције

Према подацима за 2011. годину, Град Сомбор има укупно 7.767 дневних миграната од којих 5.298 или 69,21% јесу дневни мигранти који обављају занимање, док су остали, то јест њих 2.469 (31,78%)

ученици/студенти који се само школују у Сомбору. Од укупног броја ученика/студената који се школују у Граду Сомбору и путују из осталих насеља долази 1.845 ученика/студената.

Природно кретање становништва

Према подацима Завода за јавно здравље Сомбор у својој Анализи здравственог стања становништва Општине Сомбор за 2019. годину истиче се да се у природном кретању становништва наставља одржавање високих вредности опште стопе морталитета и неповољних вредности стопе наталитета. Према подацима за 2018. годину стопа наталитета износила је на подручју општине Сомбор 7,3/1000, а општа стопа морталитета 17,2/1000 становника. Као резултат оваквих догађаја, стопа природног прираштаја у 2018. години износила је -9,9/1000 становника.

УДРУЖЕЊА СА ПОДРУЧЈА ГРАДА СОМБОРА КОЈА СЕ БАВЕ ПОБОЉШАЊЕМ ПОЛОЖАЈА ДЕЦЕ

Удружења са подручја Града Сомбора која су током претходне три године реализовала активности које су значајно допринеле унапређењу положаја деце:

„Црвени крст Сомбор“ Сомбор;

УГ „Сомборски едукативни центар“ Сомбор;

УГ Центар за развој образовања „ПЛАНЕТА“ Сомбор;

УГ „Уметнички студио Сомбор“ Сомбор;

УГ „Општински одбор Покрета горана“ Сомбор;

УГ „Подунав“ Бачки Моноштор;

УГ „Буњевачко коло“ Сомбор;

УГ „Бодрог“ Бачки Моноштор;

УГ „Удружење слепих Сомбор“ Сомбор;

Удружење жена „Удахни живот“ Станишић;

Удружење грађана за развој и унапређење терапијског, педагошког и рекреативног јахања „Грива“ Сомбор;

УГ „Натура“ Бачки Брег

УГ „Центар за превенцију, едукацију и безбедност“ Сомбор;

УГ „Друштво подводних активности“ Сомбор

УГ Радио клуб „Никола Тесла“ Сомбор;

УГ Фонд за едукацију „Виварта Лила“ Сомбор;
УГ „Едукативни центар Кристина“ Станишић;
УГ „Женска алтернатива“ Сомбор;
УГ Центар за индивидуални развој и унапређење друштва „Психозон“ Сомбор;
УГ „Клуб на куб“ Сомбор;
СУ „Студент“ Сомбор;
ХКУД „Владимир Назор“ Сомбор;
Удружење организација техничке културе, Сомбор;
УГ Центар за педагошке иницијативе, Стапар;
Удружење Немаца „Герхард“ Сомбор;
Центар за развој заједнице ЛИНК Сомбор;
Удружења Рома „Бели голуб“;
Пчеларско друштво „Пчела“ Бачки Моноштор;
Удружење за подршку особама са аутизмом „Маслачак“ Сомбор;
Удружење спортских риболоваца „Magic fish“ Сомбор;
Удружење омладине „Старт Кљајићево“.

ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ДЕЦУ

Радна група је дефинисала је седам приоритетних области:

I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ

II приоритет - ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ

III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ

V приоритет - КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ

VI приоритет - ПОДРШКА РОДИТЕЉСТВУ И СТРУЧЊАЦИМА

VII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ

Уводни делови приоритетних области садрже релевантне податке о капацитетима и ресурсима локалне заједнице. У склопу приоритетних области описано је тренутно стање, наведене су препоруке које су проистекле из резултата истраживања и мапирани су најзначајнији ресурси. За сваку приоритетну области дефинисани су специфични циљеви и наведене активности које треба реализовати у наредним годинама како би се остварили што повољнији услови за позитиван психосоцијални развој деце и за њихово активно учешће у животу локалне заједнице.

Осим приоритета, радна група која је креирала нацрт документа увидела је значај евалуације Локалног акционог плана, односно прикупљања информација о свим активностима које су реализоване у циљу побољшања положаја деце на подручју Града Сомбора у периоду 2021-2023. године. Поред евалуације, предвиђена је реализација истраживања путем којег ће бити испитане потребе за потребе креирања наредног акционог плана за децу, али и препознат значај спровођења истраживања из појединачних области од интереса за унапређење положаја деце.

Град Сомбор је препознао значај заједничког планирања унапређења положаја деце у локалној заједници. Кроз Локални акциони план за децу Град Сомбор ће подстицати све релевантне актере у локалној заједници да се укључе у процес решавања проблема деце и стварање услова за побољшање положаја деце. У последње три године Град Сомбор је путем Јавног позива/конкурса за реализацију Програма за децу у износу од 1.500.000,00 годишње финансирао/суфинансирао више од 50 пројеката који су доприносили побољшању положаја деце у Граду Сомбору, а која су реализовала удружења грађана. Локални акциони план за децу за период од 2021. до 2023. године биће један од најрелевантнијих смерница наредних Јавних конкурса за реализацију Локалног акционог плана за децу, иако активности које су садржане у Локалном акционом плану за децу могу да се финансирају из буџета Града Сомбора и путем Јавних конкурса у области младих, културе, социјалне заштите и сл. Осим градског буџета, као потенцијални извори финансирања активности садржаних у Локалном акционом плану за децу су релевантни јавни конкурси на покрајинском и националном нивоу, домаће и стране фондације и удружења, амбасаде, развојне агенције, међународни фондови и програми, донације грађана и правних лица.

Све активности, очекивани резултати и индикатори садржани у Локалном акционом плану за децу односе се на период 2021-2023. године.

I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ

Предшколска установа „Вера Гуцуња“ Сомбор у свом саставу има 17 одељења на територији Града и 15 одељења у насељеним местима. Укупан број деце обухваћен предшколским васпитањем и образовањем је 1942 детета (2020/2021.), од којих 506 деце похађа одељења у насељеним местима и 1436 деце похађа одељења у Граду. Одељења у Бачком Брегу, Кљајићеву, Стапару, Станишићу, Светозар Милетићу,

Телечкој и Чонопљи имају сопствене зграде, док се у осталим насељеним местима одељења Предшколске установе налазе у оквиру зграде школе.

Град Сомбор са насељеним местима има укупно 22 основне школе, од којих је 14 основних школа у насељеним местима и 8 у Граду. Од наведених осам школа у граду, постоји једна музичка школа (МШ „Милан Коњовић“), једна Школа за основно образовање одраслих и једна специјална школа (ШОСО „Вук Караџић“). Број деце која су обухваћена основним образовањем и васпитањем у школској 2020/2021. години износи 5154 детета, од којих је 1974 деце обухваћено основним образовањем у насељеним местима. Видан је тренд опадања броја ученика од школске 2004/2005. године када је у први разред свих основних школа са територије Града и насељених места уписано укупно 902 ученика, до школске 2020/2021. године када је уписано 608 ученика у све основне школе на територији Града и насељених места. У периоду између 2004. и 2020. године најмање је првака уписано школске 2018/2019. године и тај број је износио 593 детета. Текуће школске 2020/2021. године уписано је укупно 392 деце у основне школе у Граду и 216 деце у насељеним местима.

Све средње школе се налазе на територији Града и њих има укупно 7. То су: Средња пољопривредно-прехранбена школа, Средња економска школа, Средња техничка школа, Средња школа „Свети Сава“, Средња медицинска школа „Др Ружица Рип“, Гимназија „Вељко Петровић“ и Средња музичка школа „Петар Коњовић“. Највише ученика у први разред текуће 2020/2021. школске године уписано је Средњој техничкој школи (269 ученика), те у Средњој економској школи (173) и Гимназији „Вељко Петровић“ (161). Такође, планирано је да се 300 ученика из других општина упише у средње школе у Сомбору.

У средњим школама су формиран различити образовни профили/смерови. Даље у тексту ће бити наведени смерови у свакој средњој школи са бројем ученика који се може уписати у школској 2020/2021. години на наведени образовни профил у формату (број редовних ученика/број ванредних ученика):

- I. **Средња медицинска школа „Др Ружица Рип“:** фармацеутски техничар (30/2), медицинска сестра - техничар (30/3), физиотерапеутски техничар (30/0), педијатријска сестра - техничар (30/0) и фармацеутски техничар на мађарском језику (30/0). Сви смерови су у четворогодишњем трајању.
- II. **Гимназија „Вељко Петровић“:** друштвено-језички смер (90/0), природно-математички смер (60/0), општи смер на мађарском језику (30/0), специјални смер за ученике са посебним способностима за рачунарство и информатику (20/0). Сви смерови су у четворогодишњем трајању.
- III. **Пољопривредно-прехранбена школа.** Четворогодишњи смерови: пољопривредни техничар (30/5), ветеринарски техничар (30/5) и техничар за биотехнологију (30/5). Трогодишњи смерови: руковалац - механичар пољопривредне технике (15/3) и пекар (15/3).
- IV. **Средња школа „Свети Сава“.** Четворогодишњи смерови: техничар за заштиту животне средине (15/5), техничар за рециклажу (15/0) и техничар за индустријску фармацеутску технологију (30/5). Трогодишњи смерови: моделар одеће (30/5), женски фризер (30/5), мушки фризер (15/5) и педикир маникир (15/5).
- V. **Средња економска школа.** Четворогодишњи смерови: економски техничар (30/0), пословни администратор (30/0), финансијски администратор (30/0) и комерцијалиста (30/0). Трогодишњи смерови: конобар (15/5), трговац (15/5), кувар (30/5), кувар на мађарском језику (30/0).

- VI. **Средња техничка школа.** Четворогодишњи смерови: техничар за компјутерско управљање (30/5), машински техничар моторних возила (30/5), електротехничар рачунара (30/5), електротехничар обновљивих извора енергије (30/5), техничар мехатронике (30/5), електротехничар информационих технологија (30/5) и техничар друмског саобраћаја (30/5). Трогодишњи смерови: бравар - заваривач (дуално, 15/3), електричар (дуално, 15/3), електроинсталатер на мађарском језику (30/0) и возач моторних возила (30/3).
- VII. **ШОСО са домом „Вук Караџић“.** Трогодишњи смер: бравар (6/4). Двогодишњи смерови: цвећар вртлар (6/4) и сервир (4/4).
- VIII. **Музичка школа „Петар Коњовић“:** музички извођач (8/0), музички извођач - етномузиколог (8/0) и дизајн звука (8/0). Сви смерови су у четворогодишњем трајању.

Измењени програм наставе и учења (ИОП-2) је израђен за 208 ученика основних школа и 52 ученика средњих школа.

На територији Града функционише и **Педагошки факултет у Сомбору** који је у саставу **Универзитета у Новом Саду**. На Педагошком факултету у Сомбору има око 500 студената који похађају следеће смерове:

- I. **Основне академске студије:** дипломирани учитељ, дипломирани васпитач, дипломирани библиотекар - информатичар и дипломирани дизајнер медија у образовању.
- II. **Мастер академске студије:** мастер учитељ, мастер васпитач, мастер библиотекар - информатичар и мастер дизајнер медија у образовању.
- III. **Докторске академске студије:** докторске академске студије методике разредне наставе - природе, математике, информатике и физичког васпитања.

Град Сомбор је у текућој школској години издвојио 35 стипендија за најбоље студенте и 5 стипендија за љаке генерације у вредности од 11.500 динара месечно.

Од септембра до новембра 2020. године у Граду и насељеним местима реализовано је истраживање које је за циљ имало да испита потребе деце. У области образовања издвојени су следећи најважнији налази:

- Средњошколци извештавају да су углавном задовољни опремљеношћу, садржајима и хигијенско санитарним условима у школи. Ипак, нешто мање задовољство имају у погледу мултимедијалне опремљености учионица, доступношћу хигијенских средстава и топле воде, уређености школског дворишта и наставним средствима/помагалима. Основношколци су углавном задовољни истим аспектима школе, једино мање задовољство је код мултимедијалне опремљености школе и хигијеном и санитарним условима у школи.

- Највећи број испитаника планира да упише факултет, 81.30%. Од тог постотка само 29.20% испитаника зна коме у Сомбору може да се обрати за савет приликом доношења одлуке у вези са каријером, а у својој школи 60% испитаника зна коме би се обратило по овом питању. Испитаници из насељених места у само 20% случајева знају коме би се могли обратити по овом питању. Они испитаници који знају коме да се обрете уз најчешћем случају наводе да је то психолог, педагог, наставници, породица или Национална служба за запошљавање - односно умеју да препознају особе које су стручне да им помогну приликом избора занимања и каријерног вођења. Основношколци у 61% случајева не знају коме би могли да се обрете за подршку/помоћ приликом доношења одлуке у вези са каријером. Од оних 32.40% који знају коме да се обрете наводе најчешће да би се обратили родитељима и разредном старешини или наставнику. Не препознају педагога или психолога као стручне особе које би могле да им помогну у овом процесу, као ни једну од установа у Сомбору која би евентуално могла да им помогне (нпр. Национална служба за запошљавање). Стручњаци се слажу у 56.50% случајева да је потребно унапредити постојеће, односно увести нове програме каријерног вођења/професионалне оријентације, у 39.10% су неодлучни, а само у 4.3% сматрају да нема потребе за тим.
- Средњошколци истичу да су им потребне вештине рада на рачунару, рада на интернету, пословне комуникације (писање мејлова, дописа и сл.), познавања енглеског језика и писање ЦВ-а.
- Средњошколци изражавају висок степен жеље да похађају обуку за онлајн маркетинг, руковање мултимедијалном опремом (фотоапарат, дрон, камера). Негде половина њих је заинтересована за креирање/дизајнирање садржаја за друштвене мреже, коришћење програма за обраду видеа и обуке бонтона, као и copywriting.
- Родитељи сматрају да су деци потребне следеће обуке (у распону од 85 до 98%): Помоћ у учењу и изради домаћих задатака, припрема за пријемни (завршни) испит, уметничке секције (свирање, певање, драмске, ликовне и сл.), часови страних језика, спортске активности, курсеви програмирања, дизајна, ИТ и слично, курсеви животних/практичних вештина. Неки родитељи су дописали да су деци потребне обуке у којима ће развијати своје личне потенцијале (толеранција, недискриминација, емпатија), бонтон, самоодбрана и боравак у природи.
- Средњошколци, када су могли да се изјасне који курс или обуку би волели да похађају то су најчешће били страни језици (енглески, немачки, шпански, француски и мађарски), курс фотографије, графичког дизајна, глуме, комуникације и јавног наступа. Основношколци су се слабо изјашњавали о обукама, али то су најчешће били курс прве помоћи, страни језици (енглески, немачки, шпански), хемијски огледи, домаћинство и курс за полицајца.

- Родитељи у више од 90% случајева потврђују да је деци потребна школа бонтона, радионице о пажњи, концентрацији и организовању времена као и едукација о томе како да науче успешно да уче.
- Стручњаци се слажу да су деци највише потребне обуке које се односе на практичне животне вештине, прву помоћ и сналажење у природи, као и бонтон/лепо понашање, активизам, волонтеризам и хуманитарни рад и ефикасно учење
- Око 40% средњошколаца је волонтирало и то је проценат много већи у граду (46.60%) него у насељеним местима (22.50%). Најчешће су волонтирали у Црвеном крсту или на неким јавним и хуманитарним акцијама. Основношколци у 71% нису волонтирали, а када јесу то је у Црвеном крсту (16.22%) или неким јавним и хуманитарним акцијама (2.70%).
- Препоруке са фокус група: организовање обуке школе бонтона, лепог понашања и опште културе (у све три фокус групе се изузетно истицало), упознавање законске регулативе како би се деца сналазила у друштву у којем живе, упознавање са радом институција, процедурама и механизмима у друштву, развој практичних вештина, припрема деце за факултет, домаћинство, бесплатне школе језика за децу, еколошке радионице, промоција волонтеризма код деце.

1. УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.1.: Унапређивање професионалне оријентације и каријерног вођења

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.1.1. Организација Сајма професионалне оријентације	<p>Организовано три Сајма професионалне оријентације на коме ће све средње школе представити своје профиле кроз промотивни материјал и разговор, као и факултети.</p> <p>Најмање 100 ученика свих ОШ са територије Сомбора посетили Сајам, остварили увид у промотивне материјале, добили одговоре на питања и сл.</p> <p>Учествовало свих шест средњих школа са територије града Сомбора и најмање три средње школе из Западнобачког округа.</p>	<p>Број средњих школа које су учествовале на Сајму</p> <p>Број факултета и високих школа које су учествовале на сајму.</p> <p>Број организованих Сајама</p> <p>Број ученика који су посетили Сајам</p>	<p>Удружења, Национална служба за запошљавање, Школска управа, основне и средње школе, факултети</p>

	Учествовала најмање једна високошколска установа на Сајму.		
1.1.2. Едукација стручних сарадника - психолога - основних и средњих школа, којом ће унапредити компетенције за примену и тумачење тестова личности - интересовања - способности	<p>Организована минимум једна едукација за стручне сараднике - психолога- основних и средњих школа</p> <p>Едуковано најмање 10 стручних сарадника - психолога основних и средњих школа, да пружају помоћ у професионалној оријентацији и каријерном вођењу ученика</p> <p>Све школе имају психологе који су прошли едукацију опремљене тестовним материјалом</p> <p>Најмање 100 ученика користи помоћ психолога школе при доношењу одлуке за наредне кораке по завршетку школе</p>	<p>Број ученика који користи помоћ школског психолога у професионалној оријентацији и каријерном напредовању</p> <p>Број едукованих психолога</p> <p>Број школа опремљених тестовним материјалом</p>	Национална служба за запошљавање, Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Сомбор, удружења, Педагошки факултет у Сомору
1.1.3. Реализација радионица за децу на којима ће учити вештине пословне и формалне комуникације	<p>Организовано најмање 45 радионица, на којима су ученици стекли вештине вођења разговора, попуњавање различитих пријавних образаца, молби, писања ЦВ, пропратних писама и других видова пословне и формалне комуникације</p> <p>Едуковано најмање три тима вршњачких едукатора који ће поучавати своје вршњаке у наведеним вештинама</p>	<p>Број одржаних радионица</p> <p>Број радионица у насељеним местима</p> <p>Број едукованих ученика који су пођали радионице</p> <p>Број тимова вршњачких едукатора</p>	Удружења, школе са територије Града Сомбора
1.1.4. Организовање саветодавних услуга професионалне оријентације и каријерног вођења	<p>Организовано минимум 3 инфо кутка у којем ће најмање 150 деце добити саветодавне услуге.</p> <p>Организовано бар три онлајн каријерна саветовалишта</p> <p>Реализоване радионице професионалне оријентације и каријерног вођења.</p>	<p>Број ученика којима је пружена подршка за избор средње школе, факултета (тестирање, саветовање...)</p> <p>Број реализованих инфо кутака</p>	Удружења

		Број реализованих саветовалишта	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.2.: Подршка ученицима који су у ризику од напуштања школовања			
АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.2.1. Идентификовање ученика и фактора који узрокују ризик напуштања школовања	Спроведено истраживање у коме ће се идентификовати ученици у ризику и основни социодемографски и други фактори који доприносе потенцијалном напуштању школовања.	Број спроведених истраживања	Удружења, образовне установе
1.2.2. Пружање саветодавне подршке породицама за ублажавање или отклањање узрока који изазивају ризик напуштања школовања	Пружена саветодавна подршка за најмање 30 породица	Број саветованих породица	Удружења, Центар за социјални рад
1.2.3. Радионице (информативне и едукативне) за оснаживање породица и деце из осетљивих група	Реализовано минимум 9 радионица	Број реализованих радионица	Удружења, Црвени крст Сомбор
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.3.: Подстицање друштвено одговорног понашања кроз волонтеризам и хуманитарне акције			
АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.3.1 Организовање сајма волонтеризма	Организовано минимум 3 сајма волонтеризма	Број организованих сајама Број учесника - излагача - домаћина штандова на сајму, тј. понуђених садржаја (модела) из којих деца уче	Удружења, Црвени крст Сомбор

		Број деце која су учесници Сајма	
1.3.2. Организовање волонтерских акција и дугорочних волонтерских програма	Организовано бар 6 волонтерских акција и бар три волонтерска програма	Број волонтерских акција Број волонтерских програма Број деце која су укључена у волонтерске акције и програме	Удружења, Црвени крст Сомбор
1.3.3. Организовање хуманитарних акција	Организовање бар 3 хуманитарне акције Организовање бар 3 хуманитарне акције на друштвеним мрежама и интернету Успостављено једно „Место помоћи“ на које свако може доћи да нешто узме или остави за друге (нпр. књиге, гардероба, играчке)	Број хуманитарних акција Број деце укључене у хуманитарне акције Број организованих места помоћи Број волонтера укључених у „Места помоћи“	Удружења, Црвени крст Сомбор
1.3.4. Афирмисање волонтеризма међу децом основношколског узраста и мотивисање деце за укључивање у волонтерске програме и акције	Организовано минимум 3 активности путем којих је афирмисан волонтеризам међу децом Минимум 30 деце се укључило у волонтерске програме и акције	Број организованих активности Број деце укључене у активности Број деце која су се укључила у волонтерске програме и акције	Удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.4.: Развијање дигиталних компетенција деце, родитеља и наставника

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.4.1. Курс фотографије и графичког дизајна	Организовано минимум 3 курса графичког дизајна за најмање 30 деце Организовано минимум 3 курса фотографије и употребе	Број деце која су похађала курсеве	Удружења

	програма за обраду фотографије и видеа за најмање 30 деце		
1.4.2. Курс програмирања за децу	Организовано минимум 3 курса програмирања за најмање 30 деце	Број организованих курсева Број деце која су похађала курсеве	Удружења, школе са територије Града, Педагошки факултет у Сомбору
1.4.3. Обука из креативног писања, онлајн маткеринга и креирања садржаја за друштвене мреже	Организовано минимум 3 курса креативног писање за најмање 30 деце Организовано минимум 3 курса онлајн маркетинга за најмање 30 деце Организовано минимум 3 курса о креирању садржаја за друштвене мреже за најмање 30 деце	Број организованих курсева Број деце која су похађала курсеве	Удружења, школе са територије Града
1.4.4. Обука за коришћење онлајн платформи за учење и алата за креирање дигиталног садржаја	Организована по једна обука за наставнике, родитеље и ученике о коришћењу онлајн платформи за учење и алата за креирање дигиталног садржаја Укључено најмање по 20 наставника, родитеља и деце у обуке	Број реализованих обука Број укључених наставника, ученика и родитеља у обуке.	Удружења, Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Сомбор, школе са територије Града

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.5.: Развијање потенцијала и компетенција деце

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.5.1. Обука за децу у домену вештина комуникације	Организовано минимум 6 обука на наведене теме: <ol style="list-style-type: none"> 1. Асертивна комуникација 2. Ненасилно решавање конфликта 3. Активно и емпатско слушање 4. Вештине презентовања и јавног наступа 5. Медијска писменост 	Број деце која су учествовала у обуци Број реализованих обука.	Удружења, Црвени крст Сомбор

	6. Бонтон и култура опхођења у непосредном контакту и дигиталном простору		
1.5.2. Курсеви страног језика	Организована бар два курса страних језика Минимум 30 деце похађало курсеве	Број одржаних курсева страних језика Број одржаних курсева у насељеним местима	Удружења, школе страних језика, школе са територије Града, Центар за стручно усавршавање запослених у образовању Сомбор
1.5.3. Радионице и тренинзи за развој самопоуздања и самопоштовања	Организоване бар две радионице развоја самопоштовања и самопоуздања за најмање по 15 деце	Број организованих радионица Број организованих радионица у насељеним местима Број деце	Удружења, Црвени крст Сомбор
1.5.4. Радионице посвећене развоју научног и критичког мишљења и формирању научног погледа на свет	Реализовано намање две радионице за по 15 деце на којима се ради на развоју научног мишљења и формирању научног погледа на свет, од којих једна у насељеном месту	Број реализованих радионица Број организованих радионица у насељеним местима Број укључене деце	Удружења, Педагошки факултет у Сомбору

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.6.: Унапредити пружање образовне подршке деци и родитељима из осетљивих група

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.6.1. Пружање бесплатне помоћи у учењу деци из осетљивих категорија	Пружена помоћ за минимум 30 ученика	Број ученика	Удружења
1.6.2. Саветодавне услуге родитељима у вези са школовањем деце са сметњама у развоју	Организовано једно бесплатно саветовалиште за родитеље деце са сметњама у развоју, у којем ће услуге пружати стручњаци три различита профила, физички или онлајн	Број родитеља корисника саветовалишта Број различитих профила	Удружења, школе са територије града, Педагошки факултет у Сомбору,

	Минимум 20 родитеља деце са сметњама користило услуге саветовалишта	ангажованих стручњака Број организованих саветовалишта	Интерресорна комисија
1.6.3. Препознавање идентификовање и пружање подршке даровитој деци	Идентификовно најмање троје даровите деце Креирано три ИОП-3	Број идентификоване деце Број ИОП-3	Удружења, школе са територије Града

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1.7.: Подржати ученике у савлађивању метода и вештина учења

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
1.7.1. Обуке за учење учења и ефикасно учење	Организовано бар 15 обука о техникама и методама успешног и ефикасног учења у којима ће учествовати најмање 150 деце	Број реализованих обука Број реализованих обука у насељеним местима Број деце која су похађала обуке Број деце из насељених места која су похађала обуке	Удружења, школе са територије града, Педагошки факултет у Сомбору
1.7.2. Обуке за развој критичког мишљења	Организовано најмање 3 обуке за развој критичког мишљења деце. Најмање 40 деце завршило обуке за развој критичког мишљења.	Број реализованих обука Број деце која су похађала обуке	Удружења, школе са територије града, Педагошки факултет у Сомбору
1.7.3. Радионице за развијање пажње, концентрације	Организовање минимум 6 радионица развоја пажње и концентрације Учествовало по 15 деце на радионицама.	Број реализованих радионица Број деце која су похађала обуке	Удружења

II приоритет - ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ

Процена здравствених потреба становништва различитих популационих група, посебно према старости, полу, рањивости врши се на основу затеченог стања показаних резултата у коришћењу здравствене заштите и здравствених услуга као и на основу процене демографских, виталних и социјалних промена и на основу утицаја епидемиолошке ситуације на здравље. На процену врсте и обима здравствених потреба утичу и други фактори, као што су навике и понашање у вези са здрављем, вредновање здравља у традицији и култури становништва, самопроцена здравља, расположиви и доступни капацитети здравствене службе, осигурања и други фактори.

Потенцијалне здравствене потребе односе се на здраво становништво у области унапређења и очувања здравља, ради очувања виталних капацитета и спречавања деловања препознатих ризика по здравље. Реализују се на примарном нивоу у оквиру превентивне здравствене заштите и у мањем обиму у болничкој здравственој заштити у вези стања трудноће, порођаја, те у здравственој заштити новорођенчади и одојчади у оквиру примарне и секундарне превенције.

Здравствене потребе оболелих и повређених процењују се у области лечења и рехабилитације на примарном, секундарном и терцијарном нивоу, а на основу очекиваног коришћења здравствене заштите и здравствених услуга, регистрованог морбидитета у примарној и болничкој заштити и на основу одређених обољења и стања од већег социјално медицинског значаја - према популационим регистрима, пријавама (заразне и друге болести) и других показатеља угрожености здравља становништва у односу на најчешће узроке смртности становништва и друго.

Врста и обим здравствених потреба процењују се у односу на достигнути ниво реализације права, нарочито у области превентивне здравствене заштите као и у оквиру коришћења, пропусне моћи здравствене делатности и утврђених мера извршења.

Услуге здравствене заштите становништву Града Сомбора пружају се у Дому здравља „др Ђорђе Лазич“, Апотеци (установе на примарном нивоу здравствене заштите), Општој болници „др Радивој Симоновић“ (секундарна здравствена заштита) и Заводу за јавно здравље (установа на више нивоа).

ДОМ ЗДРАВЉА „ДР ЂОРЂЕ ЛАЗИЋ“ СОМБОР је здравствена установа на примарном нивоу здравствене заштите која пружа здравствене услуге становништву општине Сомбор. Основну улогу дома здравља представља очување и унапређење здравља становништва и лечење корисника здравствене заштите.

У ОБАВЉАЊУ ЗДРАВСТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ ДОМ ЗДРАВЉА ВРШИ :

- Заштиту и унапређење здравља, спречавање и рано откривање болести, лечење, рехабилитацију болесних и повређених
- Превентивну здравствену заштиту групација становништва изложених повећаном ризику обољевања и осталих становника у складу са посебним програмом превентивне здравствене заштите
- Здравствено васпитање и саветовање за очување и унапређење здравља

- Спречавање, рано откривање и контролу малигних болести
- Спречавање, откривање и лечење болести уста и зуба
- Патронажне посете, лечење и рехабилитацију у кући
- Хитну медицинску помоћ и санитетски превоз
- Заштиту менталног здравља
- Фармацеутску делатност
- И друге послове утврђене законом

ОБЛАСТ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

- Служба опште медицине града (6 пунктова)
- Служба опште медицине села (15 пунктова)
- Поливалентна патронажна служба
- Центар за превенцију
- Служба за здравствену заштиту предшколске деце
- Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине
- Служба за здравствену заштиту жена
- Служба хитне медицинске помоћи
- Служба кућне неге и лечења
- Служба за биохемијско-хематолошку дијагностику
- Стоматолошка служба здравствене заштите деце
- Стоматолошка служба здравствене заштите одраслих
- Служба медицине рада

ИЗАБРАНИ ЛЕКАР

Здравствено осигурана лица оставарују право на здравствену заштиту посредством изабраног лекара, а који обавља здравствену заштиту у тиму са радником одговарајуће школске спреме здравствене струке.

Дужност је сваког осигураног лица, да код прве посете здравствене установе на примарном нивоу, а најкасније у року од 6 месеци од дана стицања својства осигураног лица изврши избор изабраног лекара.

Уколико осигурано лице не изврши избор изабраног лекара има право само на пружање хитне медицинске помоћи.

У смислу Закона о здравственом осигурању и подзаконских аката донетих за спровођење наведеног Закона, ИЗАБРАНИ лекар је:

- (1) доктор медицине или доктор медицине специјалиста за област опште медицине, односно специјалиста медицине рада,
- (2) доктор медицине специјалиста педијатрије,
- (3) доктор медицине специјалиста гинекологије,
- (4) доктор стоматологије.

Осигурано лице моће да има само једног изабраног лекара из напред наведених грана медицине при чему:

- осигурано лице женског пола старије од 15 година живота, поред изабраног лекара, доктора медицине или доктора медицине специјалиста педијатрије, има и изабраног лекара доктора медицине специјалисту гинекологије;

- дете до навршених 18 година живота, поред изабраног лекара, доктора медицине специјалисте педијатрије има изабраног лекара доктора стоматологије;

- осигурано лице старије од 65 година живота, поред изабраног лекара доктор медицине и доктора медицине специјалисте гинекологије, има изабраног лекара доктора стоматологије;

- жена у вези са трудноћом и 12 месеци после порођаја; осигурано лице пре трансплантације бубрега, односно операције на срцу; у преоперативном и постоперативном третману малигних болести максиларног предела;

- осигурано лице са урођеним и стеченим тежим деформитетом лица и вилице у оквиру преоперативног и постоперативног третмана;

- осигурано лице у оквиру посттуморске рехабилитације и реконструкције, може да има изабраног лекара доктора стоматологије;

- осигурано лице са уређеним и стеченим тежим деформитетом лица и вилице у оквиру преоперативног и постоперативног третмана; осигурано лице у оквиру посттуморске рехабилитације и реконструкције, може да има изабраног лекара доктора стоматологије.

Организациона структура секундарне здравствене заштите

Општа болница „др Радивој Симоновић“ Сомбор обезбеђује секундарну здравствену заштиту на подручју Западнобачког округа, са укупно 173.213 становника и располаже са 732 постеље.

Здравствена делатност која се обавља на више нивоа

Завод за јавно здравље Сомбор

Завод за јавно здравље Сомбор припада јавно здравственим институцијама које обезбеђују здравствену заштиту од посебног интереса за друштво на територији Западнобачког округа.

Место и улога Завода за јавно здравље су дефинисани Законом о здравственој заштити и Законом о јавном здрављу, према коме прати, истражује и проучава здравствено стање и здравствену културу становништва, стање и квалитет животне средине, узроке појаве и ширење заразних и других болести, утицаје еколошких фактора на здравље, као и на организацију, рад и развој здравствене службе и предлаже и предузима одговарајуће мере у циљу заштите и унапређења здравља.

Обољевање деце и школске деце

Заштита здравља предшколске деце у Служби за здравствену заштиту предшколске деце обезбеђивало је 5 лекара и 8 медицинских сестара.

У регистрованом морбидитету предшколске деце утврђено је током 2019 године 17.508 обољења. У обољевању најмлађих доминирају болести система за дисање са учешћем од 28,67 % док је на другом месту група фактора који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом са 19,96%. На трећем месту је група симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази, а затим следе заразне и паразитарне болести те болести коже и поткожног ткива.

Здравствену заштиту школске деце и омладине пружало је током 2019. године 5 лекара и 7 медицинских сестара/техничара са вишом и средњим стручном спремом. На једног лекара у просеку долази 1.540 деце ове доби. Остварених посета у ординацијама лекара било је 38.560, односно 5 посета по детету годишње. Број прегледа по лекару износио је 7.712, што је изнад дефинисане мере извршења од 6.300 посета годишње.

Систематски прегледи ученика - основне школе 2019. година Сомбор

		Укупно			
		М		Ж	
Број прегледаних ученика		1010		949	
Утврђено стање		Укупно	%		
Телесно држање	Добро	876	86,7	825	86,9
	лоше	134	13,2	124	13,1
Деформација кичменог стуба	назначена	85	8,4	79	8,3
	изражена	2	0,2	6	0,6
Деформација грудног коша		40	3,9	28	2,9
Деформација стопала		287	28,4	215	22,6

Деформације других делова костура		82	8,1	56	5,9
Сметње вида и мотилитета		2	0,2	3	0,3
Оштећење слуха		0	-	0	-
Психичка недовољна развијеност		2	0,2	3	0,3
Говорне мане		1	0,1	1	0,1
Срчане мане	Урођене	7	0,7	3	0,3
	стечене	1	0,1	0	-
Каријес	II степен	332	32,8	290	30,6
	III степен	24	2,4	28	2,9

Број малолетничких трудноћа

У 2019. години имамо регистровање четири малолетничке трудноће, док их је у 2018. години било три, а 2017. године 12.

„За здравље детета и његов правилан развој игра и покрети су потребни колико је ваздух потребан дисању, а светлост сунца биљци.“ (Е. А. Аркин).

Физичка активност је један од најважнијих спољашњих фактора утицаја на развој и раст деце. Кад се говори о физичкој активности деце, мисли се на њихову свеукупну активност која је повезана са радом мишића, без обзира на облике: настава физичког васпитања, игра, спортска рекреација или спортска активност. Основна одлика дечијег узраста је интензиван раст и развој, као и стварање позитивних предуслова који ће утицати на здравље детета. Поред социјалне компоненте коју обезбеђује породица, веома је битан и физички фактор, тј. кинези-фактор, јер ствара позитивну климу раста и развоја детета. Пораст броја гојазне деце у Србији је пре свега последица недовољне физичке активности и лоше исхране. Подаци говоре, да од 60-85% деце која су гојазна у школском узрасту, ту карактеристику преносе и у одраслом добу, што доводи до нарушавања здравља, пре свих кардио-васкуларних обољења срца и крвних судова, али и дијабетеса, психосоцијалних поремећаја итд.

Од септембра до новембра 2020. године у Граду и насељеним местима реализовано је истраживање које је за циљ имало да испита потребе деце. У области психофизичког развоја издвојени су следећи најважнији налази:

- Средњошколци своје време током дана највише проведу у породици (4.78 сати у просеку), дружећи се уживо са пријатељима ван школе (3.36 сати) и на друштвеним мрежама (3.31 сати, с тим да дечаци 1.95 сати, а девојчице 3.96 сати, а деца у граду 3.43 сата, а у насељеним местима 3.01 сат). У учењу проведу 2.20 сати (дечаци 1.67 сати, девојчице 2.46 сати), гледајући серије 1.50 сати (девојчице 1.80, дечаци 0.91) и гледајући јутјубере 1.30 сати. Читају само 0.93 сата током дана, и

то скоро подједнако дечаци и девојчице и деца у насељеним местима и у граду. Основношколци, нарочито мушки проводе доста времена током дана играјући игрице (2.48 сати) и гледајући јутјубере (2.34 сата). Насупрот томе, девојчице доста чешће гледају серије (2.95 сати). Основношколци у читању проводе непуних сат времена дневно, што не треба гледати као да не читају јер просечно током дана проведу 2.53 сата у учењу.

- Средњошколци у скоро 60% случајева често проводе време у природи, дечаци око 51%, девојчице око 59.80%, и у истом проценту возе бицикл. Што се тиче теретане у њу често иде 26.40% средњошколаца, 40.40% дечака и 19.60% девојчица, док само 7.50% средњошколаца из насељених места (наспрам 33.70% оних из града). Трчањем се често бави 27,80% средњошколаца и око половина њих понекад. На пливање не иде 38% испитаника (55% за насељена места) и 37.70% (45% у насељеним местима) се не бави спортом. **Предложене мере у ЈАПу треба да се баве повећањем физичке активности деце, поготово организованих активности у насељеним местима.**

Основношколци, око 50-70%, проводи своје време у трчању, возњи бицикла, спортским тренинзима и боравку у природи. Основношколци немају толико симптоматичне недостатке у бављењу физичком активношћу. **Приликом препоручивања мера пазити да се не препоручују мере које се финансирају преко других буџетских линија, као што је организовани клубски спорт. Мере треба да се односе нпр. на школе пливања, кампове у природи, школа трчања, организовани излети и боравци у природи, школа у природи, шетње и сл.**

- Родитељи извештавају да деца највише времена током дана проводе у игрању игрица (78.60%), посећивању друштвених мрежа (68.00%) и гледајући јутјубере (78.60%), иако деца у насељеним местима у нешто мало мањем проценту. Наводе да 67% њих никада није похађало курсеве или обуке практичних или животних вештина, 57.30% није похађало курсеве програмирања, дизајна и сл. Око половина њих се често игра са вршњацима на отвореном и иду на спортске тренинге, а мало већи проценат деце из насељених места се чешће игра са вршњацима на улици. Родитељи деце узраста од 4 године до поласка у школу извештавају да њихова деца између једном недељно и више пута недељно играју игрице, гледају јутјубере (ово извештавају више родитељи деце из насељених места), гледају ТВ и учествују у спортским активностима, док између свакодневно и више пута недељно извештавају да проводе у игри са другом децом, са породицом, играјући се самостално са играчкама, играјући се са родитељима и гледајући цртане филмове (најчешћа активност). **Родитељи деце основношколског узраста** извештавају да њихова деца од неколико пута недељно до свакодневно проводе време у игрању игрица, играјући се са групом децом, гледа ТВ, помаже у кући и проводи време са породицом, више пута недељно гледа јутјубере, и једном

месечно до никад учествује у активностима које подстичу ментални развој (деца из насељених места много ређе) и у активностима културног и уметничког карактера.

- О репродуктивном здрављу средњошколци се најчешће информишу код родитеља (72.20%) и на интернету (61.80%), а затим подједнако (32.60%) у школи и код вршњака, а четвртина у домовима здравља. Родитељи сматрају да је у узрасту од 10. до 15. године најбоље причати са децом о репродуктивном здрављу и сексу. **Потребно је јачање родитељских капацитета за рад са децом о репродуктивном здрављу, као и пласирање ових информација путем интернета (предложити можда неке начине у ЛАП-у), уместо да се то ради путем организовања обука у школи.**
- Око половине испитаника (средњошколци) би хтелo да прича са психологом, психотерапеутом или саветником уколико има неки проблем и то више девојчице него дечаџи. Оно о чему би најрадије волели да причају су емоције, контрола беса, проблеми са вршњацима, самопоуздање, узнемиреност, депресија, страхови и фобије, несхваћеност и усамљеност.

Основношколци би се јавили за помоћ у 45% случајева и то много мање дечаџи (31.50%) и нешто мало мање испитаници из насељених места (41.20%). Мање су отворени да причају о разним стварима са стручњацима, али оно о чему су вољни да причају су проблеми са вршњацима, самопоуздање, узнемиреност, страхови, фобије, контрола беса. Стручњаци се у 92% случајева слажу да је потребно унапредити постојеће услуге психолошке подршке деџи. **Предложити мере које се тичу бесплатног саветовалишта на наведене теме - различите варијанте - уживо, анонимно, путујуће саветовалиште, онлајн саветовање, куџије за питања и сл.**

- Родитељи би се у вези са психофизичким здрављем деџе најчешће јавили психологу, лекару (општа пракса, педијатар, психијатар), педагогу, дефектологу. **Предложити мере бесплатног саветовалишта у коме би педагог, психолог, лекар или дефектолог могли да пружају помоћ родитељима у вези психофизичког развоја деџе.**
- Родитељи у више од 90% случајева потврђују да су деџи потребне едукације о очувању сопственог здравља, едукације о репродуктивном здрављу, психолошко саветовалиште, радионице на тему болести зависности, радионице о решавању конфликта, ненасиљу и толеранџији.
- Мали број средњошколаџа конзумира цигарете (12.50% редовно и 9.7% понекад). Што се тиче алкохола, њега сваковневно конзумира 1.4%, али 2-3 пута недељно га конзумира 24.30% и исто толико средњошколаџа конзумира алкохол једном недељно и једном до два пута месечно. Око 20% њих није никад пробало алкохол. Просечне године у којима су пробали алкохол су 14 година. Чак 60% њих је имало искуство пијанства. 10% је пробало неке ПАС. Алкохол је најчешћа супстанџа

која им је потребна да би се забавили, опустили, дружили са вршњацима, имали више самопоуздања или пребродили неке тешке моменте. **Неке мере у ЛАП-у морају да се односе на 1) превенцију конзумације алкохола кроз директну акцију (информисање, едукације и сл.), 2) превенцију конзумације алкохола кроз лобирање и јавно заговарање за бољу контролу конзумације и куповине алкохола малолетних лица, служење малолетника у кафићима са алкохолом, и затварању кафића који се налазе у близини школа, 3) психосоцијалну подршку младима како би се на адекватне начине носили са животним проблемима, имали бољу слику о себи, боље самопоуздање, да се забаве, ступе у интимне односе, опусте и друже без алкохола.**

- Родитељи сматрају да следеће ствари представљају велики проблем међу децом: мањак физичке активности, конзумирање брзе/нездраве хране, све ранији почетак конзумације алкохола, све ранији почетак конзумирања цигарета, употреба дроге, некритичко коришћење интернета, провођење превише времена пред рачунаром, лаптопом, телефоном, таблетом и сл., недостатак вештина комуникације у свакодневном животу, недовољна информисаност у вези са емоционалном интелигенцијом, недостатак пажње и концентрације.
- Стручњаци се слажу да су деца највише потребне обуке које развијају комуникацијске вештине, социјалне вештине, разне врсте педагошких и психолошких радионица које се односе на развој самопоуздања, толеранцију, хуманост, интеркултуралност и сл., и начинима ношења са емоцијама и губитком. Такође, у великом проценту сматрају да је неопходно да се организују следеће обуке (65-80% се у потпуности слаже): Заштита животне средине, комуникацијске вештине, развијање тимског духа, здрави стилови живота, социјалне вештине, прихватање различитости/толеранција, здравствено васпитање, болести зависности, развијање логичког и критичког мишљења и родна равноправност.
- Стручњаци сматрају да боравак у природи - излети, кампови, извиђачи и сл. су активности у овом домену које недостају деци.
- Стручњаци сматрају да на прекомерну употребу телефона, таблета и сличних уређаја треба реаговати тако што ће се деци поставити јасна правила, ограничити време проведено на њима и тако што ће им се пружити алтернативне и квалитетне активности које не подразумевају употребу тих уређаја. Неке од метода могу да укључују едукацију родитеља и указивање на реалне и стварне последице прекомерне употребе ових уређаја.
- Препоруке са фокус група: демистификација менталног здравља и приближавање овог концепта деци, учење деце да се играју и да користе игре које не подразумевају електронске уређаје, анонимно саветовалиште, више дружења и тимског духа, играње друштвених игара, школица бициклизма за предшколску децу и упознавање са саобраћајним прописима, здрави стилови

живота и исхрана, боравак у природи, излети, одласци у шуму, извиђачи, сналажење у природи и разне друге варијанте боравка у природи, оживљавање старих игара (кликери, ластиш и сл.).

2. ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2.1: Унапређење и очување здравља деце и афирмација здравих стилова живота

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
2.1.1. Едукација деце о сексуалном понашању и репродуктивном здрављу	Реализоване минимум 3 едукативне радионице о репродуктивном и сексуалном здрављу деце	Број одржаних едукација	Удружења, Дом здравља, Завод за јавно здравље Сомбор, Црвени крст Сомбор
2.1.2. Спровођење промотивних и едукативних активности о превенцији болести зависности и полно преносивих болести	Подизање нивоа знања о значају превенције БЗ и СТБ на здравље Организовано минимум 12 промотивних и едукативних активности за минимум 360 деце	Број одржаних едукација, кампања, дистрибуција едукативно/промотивног материјала Број деце укључених у активности	Удружења, Дом здравља, Завод за јавно здравље Сомбор, Црвени крст Сомбор
2.1.3. Спровођење активности за подизање нивоа знања и информисаности о злоупотреби ПАС: радионице, предавања, израда кратких филмова и сл.	Организовање најмање 9 радионице или предавања о злоупотреби ПАС Минимум 180 деце учествовало у радионицама Израђен бар један кратки едукативни филм о злоупотреби ПАС	Број радионица Број вршњачких тимова Број едукативних филмова	Удружења, Дом здравља, Завод за јавно здравље Сомбор, Центар за социјални рад, Црвени крст Сомбор
2.1.4. Формирање тимова вршњачких едукатора који се активно баве афирмацијом здравих стилова живота	Формирање најмање три тима вршњачких едукатора на нивоу Града који ће се бавити проблемима злоупотребе ПАС и здравим стилима живота Реализовано минимум 9 вршњачких едукација Минимум 90 деце учествовало у	Број формираних тимова Број вршњачких едукатора Број одржаних вршњачких едукација	Удружења, Црвени крст Сомбор

	вршњачким едукацијама		
2.1.5. Едукација деце о постојању различитих родних идентитета и сексуалних оријентација	Одржано минимум 6 едукација Минимум 120 деце едуковано о постојању различитих родних идентитета и сексуалних оријентација	Број одржаних едукација Број едуковане деце	Удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2.2: Развијање културе бављења физичком активношћу и здраве исхране

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
2.2.1. Едукација родитеља и деце о важности бављења физичком активношћу	Реализоване 3 едукативне радионице о важности бављења физичком активношћу у којима је учествовало минимум 50 деце	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Удружења, Спортски центар „Соко“, Спортски Савез Града Сомбора
2.2.2. Саветодавна и едукативна подршка родитељима чија деца имају проблем са гојазношћу	Минимум 30 родитеља деце која имају проблем са гојазношћу користило саветодавну и едукативну подршку	Број индивидуалних саветовања и радионица за децу и родитеље Број деце и родитеља корисника индивидуалних саветовања и радионица	Удружења, Дом здравља, Завод за јавно здравље Сомбор
2.2.3. Логоровање/камповане - укључивање деце у физичке активности у природи	Организовано најмање три камповања/логоровања за децу у природи током године за најмање 50 деце.	Број реализованих активности Број деце који је учествовао у излетима	Удружења, Спортски центар „Соко“, Спортски и Савез Града Сомбора, Црвени крст Сомбор
2.2.4. Рекреативне активности у природи - бицикличке и пешачке туре за децу	Организовано минимум три пешачке туре за најмање 30 деце Организовано минимум три бицикличке туре за најмање 30 деце	Број организованих активности Број деце укључене у активности	Удружења, образовне установе

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2.3: Унапређење и очување психофизичког здравља

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
2.3.1.Психосоцијална подршка деци кроз организовање саветодавног рада	Минимум 30 деце прошло кроз програм психосоцијалне подршке	Беој организованих саветовалишта	Удружења, школе, Дом здравља, Предшколска установа, Црвени крст Сомбор
2.3.2.Формирање развојног саветовалишта за родитеље и децу	Формирано развојно саветовалиште за родитеље и децу у којем би били ангажовани стручњаци различитих профила: психолог, педагог, логопед, лекар - педијатар, психијатар, дефектолог и сл. Најмање 30 корисника услуга развојног саветовалишта	Организовано развојно саветовалиште. Број корисника.	Дом здравља, Центар за социјални рад
2.3.3.Организовање радионица за развој емпатије и емоционалне писмености	Организовање најмање 6 радионица у циљу развоја емпатије и развоја емоционалне писмености, за најмање 15 деце по радионици	Број радионица Број деце	Удружења
2.3.4.Едукација деце о исправном приступу садржајима на Интернету и друштвеним мрежама	Организовање најмање 6 едукација о исправном приступу садржајима на Интернету и друштвеним мрежама, за најмање 15 деце по радионици	Број едукација Број деце	Удружења, локални медији, Црвени крст Сомбор
2.3.5.Едукцаија родитеља о васпитним и здравственим аспектима употребе нових технологија	Организовање најмање две едукације за родитеље о васпитним и здравственим аспектима употребе нових технологија за по 10 родитеља на едукацији	Број едукација Број родитеља	Удружења, Дом здравља
2.3.6.Превенција поремећаја исхране	Организовање најмање једне превентивне активности усмерене на превенцију поремећаја исхране: радионица, едукација, саветовалиште, онлајн кампање, јавне акције и слично.	Број реализованих превентивних активности Број деце која су укључена	Удружења, Дом здравља, школе

2.3.7. Спровођење активности које промовишу важност очувања менталног здравља уз информисање о постојећим СОС линијама, појединцима/стручњацима, удружењима и установама које се тиме баве	Реализовано минимум 6 активности које промовишу важност очувања менталног здравља уз информисање о постојећим СОС линијама, појединцима/стручњацима, удружењима и установама које се тиме баве Минимум 1.000 деце информисано о постојећим СОС линијама, појединцима/стручњацима, удружењима и установама које се тиме баве	Број реализованих активности Број информисане деце	Удружења
--	--	---	----------

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2.4.: Подстицање одговорног односа деце према животној средини и одрживом развоју

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
2.4.1. Радионице за децу на тему заштите животне средине и одрживог развоја	Реализовано 15 радионица за децу на тему заштите животне средине и одрживог развоја Минимум 300 деце учествовало у радионицама	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Удружења, Црвени крст Сомбор
2.4.2. Еколошке акције за децу	Организовано минимум 3 еколошке акције за децу кроз које је подигнута свест деце о значају заштите животне средине Минимум 50 деце учествовало у еколошким акцијама	Број организованих еколошких акција Број деце која су учествовала у еколошким акцијама	Удружења, Црвени крст Сомбор

III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

До средине прошлог века деца са сметњама у развоју била су класификована као деца са посебним потребама која нису била укључена у редовну наставу са осталом децом већ су наставу слушали у „специјалним школама“ или специјалним одељењима унутар редовне школе. У току 80-их и 90-их овакав вид одвајања деце показао се неодговарајућим и тада се по први пут развила идеја инклузије.

Инклузија је процес у коме се сва деца међусобно изједначавају и у коме се уважавају међусобне различитости и потребе сваког детета. Друштвена и социјална околина у овом процесу имају веома битну улогу. Школа као основа развоја сваког друштва треба да подстиче свако дете и да утиче да оно у свом развоју досегне своје највеће развојне могућности. Рад на индивидуалним потребама и могућностима сваког детета подразумева свестрано упознавање личности детета и открива позитивне способности које поседује сваки појединац на себи својствен начин.

У популацији деце у основним школама је 10% до 15% деце са посебним васпитним и образовним потребама које су распоређене од лакших до јако изражених, као и од краткотрајних до доживотних.

У претходном систему образовања место у систему деце са сметњама у развоју било је одређено постављеном дијагнозом и категоризацијом. Претпостављало се да деца са сличним дијагнозама (сметњама) имају исте образовне потребе па су и у складу са тим мишљењем, подучавана на исти начин, односно била су сврстана у унапред одређене програме који су карактеристични за одређену врсту сметње. Појавом инклузије ситуација у школама се променила и већина школа тежи да уведе одређене промене које ће пратити потребе, могућности и интересовања деце. Много чинилаца делује на остварење инклузије као процеса у потпуности, али и самог подизања образовања на виши ниво. Неки од тих негативних чинилаца су и непримерена околина, неразумевање процеса учења детета од стране учитеља, неадекватан наставни садржај, неадекватне методе и материјали, негативни фактори околине... Једнако важни фактори су они који се развијају код самог детета: радозналост, мотивација, иницијатива, интеракција, комуникација, креативност, темперамент, жеља за учењем, стил учења, способности, природа и степен оштећења.

Разлика између претходног класификовања деце и инклузије данас је једна битна чињеница која мења поглед на дете из корена. У класификовању највећа пажња била је усмерена на дететову сметњу, при чему се потискује могући потенцијал ученика и његова могућност за сталним напредовањем и развојом. У инклузивном образовању се тежи да се учитељ усредсреди на способности ученика за учење и стварање, уместо на његове препреке у учењу, гледајући дугорочно ка максималном дететовом развоју и остваривању свих потенцијала. Само на овај начин могуће је остварење потпуног потенцијала сваког ученика унутар његових индивидуалних способности.

Иако се појам инклузије најчешће везује за процес укључивања деце са сметњама у развоју у васпитно-образовни систем, он је сам по себи много шири и обухвата равноправно укључивање свих грађана, па тако и деце у све сегменте друштва. Важно је напоменути да када говоримо о инклузији, не мислимо искључиво на децу са сметњама у развоју, већ на сву децу из осетљивих категорија. Социјална инклузија је процес којем треба да тежи свако друштво у којем је важно обезбедити активну партиципацију свих чланова друштва, па тако и деце, поштовањем основних људских права. Програми, пројекти и услуге који подстичу социјалну инклузију од стране институција и удружења од великог су значаја за повећање видљивости деце из осетљивих група, при чему се доприноси остваривању једнаких права за сву децу.

Дневни боравак за децу, омладину и одрасле у Сомбору при ШОСО „Вук Караџић“ у току 2020. године бројао је 10 деце који су узраста млађег од 18 година. Млађа развојна група (деца до 5 година) броји 5 деце и од тога су 4 из Сомбора и 1 дете из насељеног места. Основно-школска група броји такође 5 деце и од тога су 4 из Сомбора и 1 дете из Апатина.

Са корисницима млађе развојне групе ради се континуирано по четири сата дневно, сваки дан у недељи, групно и индивидуално са вежбама и игром у циљу јачања сазнајног развоја, социјално-емоционалног развоја, говора и комуникације, моторичког развоја као и на самосталности и бризи о себи.

Сви програми који се реализују у Дневном боравку базирају се на радионичарском типу, а са корисницима се ради како групно тако и индивидуално. Неки од програма који су доступни су:

- Едукативне радионице и додатна подршка у учењу (број деце који је обухваћен овим радионицама зависи од потребе за истим, групе су до 5 деце)
- Креативне радионице (групне и индивидуалне до 5 деце) у циљу развијања стваралачке способности, богаћења и развијање маште, стицања способности лепог, течног и креативног изражавања;
- Кулинарске радионице (до 5 деце)
- Психолошко-социјалне радионице у оквиру којих се подстиче развој личности, самопоштовање и социјализација (5 деце)
- Спортске радионице које се организују са корисницима у циљу њиховог физичког развоја и јачања осећаја заједништва и неговања спортског духа.

Сарадња са породицом се спроводи у виду родитељских састанака, као и индивидуалних састанака. Реализују се радионице са родитељима/старатељима и корисницима које имају за циљ бољу комуникацију, повезивање, како родитеља/старатеља са децом, тако и родитеља/старатеља са запосленима.

Родитељима је у сваком моменту доступна психолошка подршка стручног тима Дневног боравка, као и саветодавни рад уколико је то потребно.

Школске 2019/2020. године ШОСО „Вук Караџић“ Сомбор, имала је 96 ученика и 157 ученика у другим школама. Сви ученици који похађају наставу у просторијама школе, као и у другим школама су ученици са сметњама у развоју.

ШОСО „Вук Караџић“ пружа додатну подршку деци која похађају њихову школу, али и друге редовне школе и предшколске установе на територији Западнобачког округа.

Услугом додатне подршке - мерама индивидуалних дефектолошких третмана обухваћено је 164 корисника - деце/ученика.

Општина Апатин: укупно обухваћене деце: 27, укупно третмана: 27 (логопедских - 7, дефектолошких - 20)

Општина Оџаци: укупно обухваћене деце 44, укупно третмана: 44 (логопедских - 22, дефектолошких - 22)

Општина Сомбор: укупно обухваћене деце: 93, укупно третмана: 83 (логопедских - 33, дефектолошких - 50, соматопедских - 6, тифлолошких - 1, сп.педагог - 2)

Општина Кула - једно дете обухваћено тифлолошким третманом.

Додатну подршку ШОСО „Вук Караџић“ из Сомбора користи 30 установа на територији Западнобачког округа од којих је 17 установа са територије града Сомбора, ПУ „Вера Гуцуња“ Сомбор, ПУ „Мали Принц“ Сомбор, ОШ „Иван Горан Ковачић“ Станишић, ОШ „Братство-јединство“ Светозар Милетић, ОШ „22.октобар“ Бачки Моноштор, ОШ „Бранко Радичевић“ Стапар, ОШ „Моша Пијаде“ Бачки Брег, ОШ „Братство-јединство“ Бездан, ОШ „Петефи Шандор“ Дорослово, ОШ „Никола Тесла“ Кљајићево, ОШ „Мирослав Антић“ Чонопља, ОШ „Никола Вукићевић“ Сомбор, ОШ „Доситеј Обрадовић“ Сомбор, ОШ „Иво Лола Рибар“ Сомбор, ОШ „Аврам Мразовић“ Сомбор и ОШ „Братство и јединство“ Сомбор.

Такође, у ШОСО „Вук Караџић“ у школској 2019/2020 години реализовано је 154 часова индивидуалне наставе, а обухваћен је 61 ученик и то:

- у предшколској групи 7 ученика,
- од I до IV разреда 24 ученика,
- од V до VIII разреда 23 ученика и
- у средњој школи 7 ученика

По облику индивидуалне наставе ученици су обухваћени на следећи начин:

- логопедским вежбама 35 ученика,
- вежбама за реедукацију психомоторике 40 ученика,
- превентивно корективним активностима 34 ученика,
- вежбама социјалних вештина 4 ученика и
- вежбама оријентације у простору и самосталног кретања 4 ученика.

Начин пружања додатне подршке у ШОСО „Вук Караџић“ из Сомбора огледа се у посебној организација рада и простора (мале групе, адаптирани простори), ангажовање дефектолога различитих специјалности у групној и индивидуалној настави, индивидуална настава/третмани за одређене ученике, индивидуални образовни планови (прилагођени садржаји, активности, циљеви, исходи, стратегије), коришћење асистивне технологије и прилагођених дидактичких средстава и метода, као и ангажовањем личних пратилаца. Подршка деци из других установа огледа се у повременом ангажовању дефектолога различитих специјалности у индивидуалној настави/третманима за одређену децу/ученике за коју је друга установа упутила захтев и коришћење прилагођених дидактичких средстава, стратегија и метода у том раду.

Град Сомбор је током 2020. године финансирао укупно 55 личних пратилаца деце са сметњама у развоју у циљу подршке деци и родитељима са развојним потешкоћама.

Социјално едукативно саветовалиште при Центру за социјални рад Сомбор, а у оквиру Службе локалних права и услуга започело је са радом 2017. године, доношењем Правилника о пружању Социјално едукативних услуга.

Сврха социјално едукативних услуга јесте помоћ појединцима и породицама ради превазилажења кризних ситуација, стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у заједници, као и пружање дефектолошке подршке кроз индивидуалне дефектолошке третмане деци са сметњама у развоју.

Право на социјално едукативне услуге имају сви грађани који живе на територији града Сомбора (целе општине), те своју потребу исказују лично или на основу препорука надлежних институција.

Социјално едукативно саветовалиште је дужно да обезбеди услуге подршке породици која се стара о детету путем саветодавних, терапијских, едукативних и дефектолошких третмана у складу са потребама детета, те упућивање детета на наставу у природи, школску екскурзију, дефектолошке третмане, услугу Лични пратилац детета, као и у дневни боравак.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ИЗДВОЈЕНИХ СРЕДСТАВА ИЗ БУЏЕТА ГРАДА СОМБОРА ЗА СОЦИЈАЛНО ЕДУКАТИВНО САВЕТОВАЛИШТЕ

2017.	3,5 МИЛИОНА
2018.	3,5 МИЛИОНА
2019.	3,5 МИЛИОНА
2020.	4,5 МИЛИОНА
2021.	2 МИЛИОНА

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ БРОЈА ДЕЦЕ КОЈА СУ КОРИСТИЛА ИНДИВИДУАЛНЕ ДЕФЕКТОЛОШКЕ ТРЕТМАНЕ

ШКОЛСКА ГОДИНА 2017/2018.

ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ			ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ		
УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ	УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ
38	14	24	45	14	29

ШКОЛСКА ГОДИНА 2018/2019.

ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ			ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ		
УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ	УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ
55	32	23	57	32	25

ШКОЛСКА ГОДИНА 2019/2020.

ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ			ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ		
УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ	УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ
47	20	27	44	23	21

Подршку у оквиру Социјално едукативног саветовалишта раде дефектолози различитог смера, а тренутни извор дефектолога преузима се из школе СОШО „Вук Караџић“.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ СТРУЧНИХ РАДНИКА АНГАЖОВАНИХ ПРЕМА ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ

ПРВО ПОЛУГОДИШТЕ				ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ			
ШК.ГОДИНА	УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ	ШК.ГОДИНА	УКУПНО	ГРАД	НАСЕЉЕ
2017/2018.	15	10	5	2017/2018.	15	10	5
2018/2019.	15	10	5	2018/2019.	15	10	5
2019/2020.	13	8	5	2019/2020.	13	8	5
2020/2021.	11	7	4	2020/2021.	12	8	4

Школске **2019/2020.** године у подршку је укључено 13 дефектолога различитог профила. Укупно реализованих је 1.205 третмана.

Школске 2020/2021. (прво полугодиште) било је укључено 35 деце, 11 дефектолога реализовало је стручну подршку, укупно је реализовано 387 третмана.

Током другог полугодишта школске 2020/2021. у подршку је укључено 36 деце, а уговор о делу потписао је 12 дефектолога различитог профила. У подршку је укључено 9 дефектолога - олигофренолога (2 мастер дефектолога - олигофренолога), 2 дипломирана специјална педагога и 1 дипломирани дефектолог рехабилитатор - соматопед.

Поред свих наведених услуга и третмана Социјално едукативно саветовалиште реализује и потребе деце за одласке на индивидуалне дефектолошке третмане, трошкове екскурзије и наставе у природи.

Током 2018. године није било захтева за наплату путних трошкова за одлазак на третмане, постојао је 1 захтев за рекреативну наставу, 17 захтева за екскурзију и 1 захтев за наставу у природи. Сви поднети захтеви су решени позитивно у складу са потребама детета.

У 2019. години било је 33 захтева за трошкове екскурзије, 18 захтева за наставу у природи и 2 захтева за путни трошак како би се реализовао одлазак на дефектолошки третман. Сви захтеви позитивно реализовани.

Током 2020. године до проглашења ванредне ситуације било је поднето укупно 33 захтева за трошкове екскурзије и рекреативне наставе. Захтеви нису реализовани због ситуације узроковане пандемијом.

3. СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3.1: Унапредити приступачност објектима који су од значаја за децу са развојним потешкоћама

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
-----------	---------------------	------------	------------------

3.1.1.Обезбеђивање адекватних прилаза објектима који су од значаја за децу са развојним потешкоћама	Адаптирано 10 прилаза објектима који су од значаја за децу са развојним потешкоћама	Број постављених прилазних рампи Број покретних прилазних рампи	Удружења, установе културе, установе здравствене и социјалне заштите, школе, предшколске установе
3.1.2.Адаптација унутрашњости објеката који су од значаја за децу са развојним потешкоћама	Адаптиране унутрашње просторије минимум 10 објеката који су од значаја за децу са развојним потешкоћама (тоалети, стешениште, рукохвати и сл.)	Број адаптираних унутрашњих просторија објеката који су од значаја за децу са развојним потешкоћама	Удружења, установе културе, установе здравствене и социјалне заштите, школе, предшколске установе

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3.2: Подизање свести и информисаности деце у области социјалне инклузије

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
3.2.1.Едукације и информисање деце на тему недискриминације, толеранције и једнаких могућности и права за сву децу	Реализовано 15 едукативних активности	Број реализованих едукација за децу. Број типичне деце која су учествовала у активностима. Број атипичне деце која су учествовала на активностима.	Удружења, Црвени крст Сомбор
3.2.2.Заједничке активности квалитетног провођења слободног времена деце из осетљивих група, са развојним потешкоћама и деце из опште популације	Реализовано 20 активности у циљу квалитетног провођења слободног времена	Број реализованих активности Број типичне деце која су узела учешће у активностима Број деце из осетљивих група која су узела учешће у активностима Број деце са развојним потешкоћама која су узела учешће у активностима	Удружења, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3.3: Прилагођавање садржаја активности деци из осетљивих група

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
3.3.1. Креирање дигиталних алата додатне подршке укључености деце из осетљивих група	Кренирано минимум 10 дигиталних алата Минимум 100 деце корисника из осетљивих група	Број креираних дигиталних алата Број деце корисника дигиталних алата	Удружења, школе и предшколске установе, Црвени крст Сомбор
3.3.2. Едукација и информисање родитеља и стручњака који раде са децом о коришћењу дигиталних алата	Минимум 15 едукација за родитеље и стручњаке који раде са децом Минимум 50 родитеља учесника активности Минимум 50 стручњака који раде са децом учесника активности	Број едукација Број родитеља укључених у активност Број стручњака који раде са децом укључених у активност	Удружења, школе и предшколске установе, Црвени крст Сомбор
3.3.3. Обезбеђивање прилагођених дидактичких средстава за спровођење едукативних активности	Обезбеђено минимум 50 дидактичких средстава (Брајева тастатура, видео и аудио материјали, Монтесори материјал и сл.)	Број обезбеђених дидактичких средстава Број деце корисника дидактичких средстава.	Удружења, школе и предшколске установе
3.3.4. Спровођење активности које доприносе учењу животних вештина и осамостаљивању деце са сметњама	Реализовано минимум 9 активности које доприносе учењу животних вештина и осамостаљивању деце са сметњама Минимум 20 деце са сметњама учествовало у активностима	Број реализованих активности Број деце која су учествовала у активностима	Удружења

IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ

У нашем граду се проблемима безбедности баве следеће установе:

Полицијска управа, Градска управа, основне и средње школе, Предшколска установа, Основни суд, Дом здравља, Центар за социјални рад. На подручју Града Сомбора постоји и Сигурна кућа и услуга СОС телефона за помоћ девојкама, женама и деци у случају насиља. Спроводе се значајне активности локалне заједнице у ширењу свести о значају безбедности.

Новија истраживања на нивоу града показују да се већина младих (73%) осећа безбедно када искрено и отворено изражава своје ставове. 49% њих сматра да њихову безбедност највише угрожавају вршњаци. Већина младих (74%) сматра да је за квалитет њиховог живота веома важно да знају за проблеме безбедности у друштву, док 62% младих примећује да у медијима постоје садржаји који се студиозно баве темама безбедности. Већина њих поруке из медија доживљава као позитивне и сматрају да нас оне више уче како да заштитимо себе од насиља, него како да насиљем решавамо проблеме.

68% младих упознато је са постојањем закона који регулишу безбедност, права и заштиту жена и младих. Већина (70%) сматра да је у нашем друштву безбедност више угрожена женама, девојкама и девојчицама него мушкарцима, момцима и дечацима.

90% сматра да удружења грађана и појединци треба да буду више укључени у питања безбедности заједнице.

Њих 57% у погледу заштите њихове безбедности највише поверења има у породицу, али значајан је и постотак оних који највише верују ипак себи (31%).

Скоро половина младих (42%) сматра да је за сигурност појединца најважније активно решавање сопствених проблема, али значајан постотак (38%) сматра да је најважније познавање сопствених права. Као место образовања, школе се недовољно баве темом безбедности и на том пољу примат су им отели медији, и то не они са уређивачком политиком, већ превасходно нови дигитални медији - интернет и друштвене мреже. Дакле, млади данас имају много више слободе када је у питању избор извора информисања и од њих и круга њихових виртуелних пријатеља доста зависи које ће информације селектовати као битне.

Уочљиво је да у нашем друштву постоји потреба за већом укљученошћу грађана, за њиховим удруживањем и њиховим активнијем доприносу решавању питања безбедности у заједнице и подизању квалитета живота. Предуслов за то је добро познавање сопствених права, надлежности институција и проактиван приступ остваривању права.

Стручњаци сматрају да су највеће претње безбедности деце лош саобраћај (брза возња), кафићи и локали за изласке где се точи алкохол малолетницима и конзумирају ПАС, вршњачко насиље и насиље уопште, неосветљене улице, игралишта и други делови града, напуштени пси.

Основношколци углавном извештавају да су најмање сигурни у вечерњим изласцима, затим на интернету и на путу од куће до школе.

Средњошколци најчешће познају некога ко је доживео насиље на друштвеним мрежама (66%) и у школи од стране вршњака (74,30). Основношколци у мањем проценту познају некога ко је доживео насиље,

најчешће познају некога ко је доживео вршњачко насиље (49,50), насиље на друштвеним мрежима (36%), и насиље у породици (34,20%).

У погледу онлајн насиља 41.30% средњошколаца има искуство онлајн насиља (45.80% девојчице и 31.90% дечаки), док је 22.50% основношколаца имало искуство онлајн насиља.

Родитељи деце основношколског узраста као највећу претњу безбедности њихове деце виде напуштене псе, саобраћај (брза и несавесна вожња, лоша сигнализација), лошу уличну расвету и мрачне улице.

Стручњаци се слажу да је са децом потребно радити на следећи областима: безбедност на интернету (96%) и вршњачко насиље (96%), као и да су деца најмање заштићена од онлајн, те од психолошког, економског, породичног и вршњачког насиља.

Стручњаци такође сматрају да су највеће претње безбедности деце поред већ наведеног кафићи и локали за изласке где се точи алкохол малолетницима и конзумирају ПАС, неветљене улице, игралишта и други делови града, те напуштени пси.

И основци и средњошколци породицу доживљавају као безбедно место и мали је проценат оних који се изјашњавају другачије. И када препознају породично насиље чланови породице се веома тешко одлучују на то да га именују, а још теже је пријавити, због друштвене стигме којој би били изложени. Податак да је у СОС служби НВО „Женска алтернатив“ забележено 169 позива у 2020. години (са подацима из ЦСР и ПУ) говори да породично насиље постоји, али да деца, чак и када су у прилици да анонимно кажу нешто о њему, то не чине.

Број инцидената школског насиља говори нам да оно постоји, само се не препознаје и не именује у правој мери. Све је очитивији проблем **нормализације насиља**. Наиме, многе поступке у окружењу, деца, а и одрасли, једноставно не препознају као насиље, јер су такве форме понашања постале преовлађујуће и најчешће делују као модели. Практично, постоји неки погрешан став „Мене насиље не угрожава ако ја нисам мета“. Такође, постоји распрострањен „васпитни образац“ који родитељи преносе на своју децу у погледу физичких обрачуна а то је: „Немој никога да дираш први, а ко те први такне, покажи му да си јачи.“

Очито је да треба пуно радити на промени културолошког обрасца у васпитању и неговању система вредности у којем је насиље неприхватљив облик понашања и за њега не постоји оправдан разлог. Нужна самоодбрана се веома често прекорачује и служи као изговор за насилничко понашање.

Потребно је радити на едукацији деце, усмереној на подизање компетенција и оснаживање да се насиље препозна, именује и реагује на њега у складу са законским регулативама, користећи све постојеће механизме заштите и подршке. Деца треба да стичу комуникацијске вештине у непосредној и дигиталној комуникацији јер оне повећавају њихове компетенције да се самозаштите и смањују понашање које би угрожавало безбедност других.

На крају, потребно је квалитетним садржајима и активностима попунити време одрастања, јер је то најсигурнији начин да се формира друштвено одговорна личност која не угрожава права других и познаје механизме заштите властитих.

4. ПОДИЗАЊЕ НИВОА БЕЗБЕДНОСТИ ДЕЦЕ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.1: Превенирати вршњачко насиље

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.1.1. Органозовање предавања о појму и последицама вршњачког насиља	Организовано најмање 15 предавања о појму и последицама вршњачког насиља за најмање 300 деце	Број реализованих предавања Број обухваћене деце	Удружења, Црвени крст Сомбор, здравствене институције, образовне установе, полиција
4.1.2. Реализација едукативних радионица препознавања и именована вршњачког насиља	Организовано најмање 15 радионица на тему препознавања и именована вршњачког насиља Најмање 300 деце присуствовало радионицама	Број реализованих радионица Број деце који су прошли кроз едукацију Број радионица у насељеним местима	Удружења, Црвени крст Сомбор, здравствене институције, образовне установе, полиција
4.1.3. Организовање обука за родитеље и децу о механизмима адекватног реаговања на насиље	Организовано најмање 9 обука адекватног реаговања на насиље за родитеље и децу Најмање 60 родитеља и 60 деце прошли обуке	Број реализованих обука Број деце који су прошли обуку Број родитеља који су прошли обуку	Удружења, Црвени крст Сомбор
4.1.4. Организовање саветовалишта за родитеље и децу која су била учесници насиља	Организовано једно саветовалиште Минимум 30 корисника саветовалишта годишње	Број реализованих саветовалишта Број корисника саветовалишта	Удружења, образовне установе, Центар за социјални рад, полиција
4.1.5. Радионице на тему интеркултуралности	Организовано минимум 9 радионица на тему интеркултуралности Најмање 180 деце присуствовало радионицама	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Удружења, Црвени крст Сомбор

4.1.6. Спровођење активности у циљу смањења дискриминације према деци из ЛГБТ+ заједнице	Организовано минимум 9 радионица у циљу смањења дискриминације према деци из ЛГБТ+ заједнице Минимум 180 деце присуствовало радионицама	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Удружења, Црвени крст Сомбор
--	--	--	------------------------------------

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.2: Унапредити сарадњу између институција у вези са безбедношћу деце

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.2.1. Организација заједничких кампања свих институција у вези са безбедношћу деце	Организована једна кампања на којој учествују бар три институције Циљне групе (минимум 3000 појединаца) информисане о проблемима у вези са безбедношћу деце	Број организованих кампања Број институција које учествују Број информисаних грађана/циљних група	Удружења, Центар за социјални рад, Полицијска управа, школе, Дом здравља, Основни и Виши суд у Сомбору, Основно и Више јавно тужилаштво, Педагошки факултет у Сомбору, Црвени крст Сомбор
4.2.2. Организација међусекторских догађаја о безбедности деце	Организовано минимум 3 догађаја о безбедности деце на којој ће говорити представници различитих институција, представници родитеља и деца Минимум 5 институција узело учешће у догађајима Минимум 100 учесника догађаја	Број организованих догађаја Број укључених институција Број учесника догађаја	Удружења, Центар за социјални рад, Полицијска управа, школе, Дом здравља, Основни и Виши суд у Сомбору, Основно и Више јавно тужилаштво, Педагошки факултет у Сомбору, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.3: Рано препознавање насиља у емотивним везама и породичног насиља

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.3.1. Организовање едукативних радионица на тему препознавања насиља у емотивним везама	Организовано минимум 6 радионице о препознавању насиља у емотивним везама за 90 деце	Број радионица Број деце	Удружења, Црвени крст Сомбор
4.3.2. Организовање едукативних радионица на тему породичног насиља	Организовано минимум 6 радионице на тему породичног насиља за 90 деце	Број радионица Број деце	Удружења, Црвени крст Сомбор
4.3.3. Организовање јавних догађаја и израда публикација на тему насиља у емотивним везама	Организовање минимум једног јавног догађаја о насиљу у емотивним везама Креирана једна публикација о насиљу у емотивним везама	Број јавних догађаја Број публикација	Удружења
4.3.4. Организација кампања на тему породичног насиља	Организована једна јавна кампања, онлајн или у непосредном контакту, усмерена на сузбијање породичног насиља	Број организованих кампања	Удружења, Црвени крст Сомбор
4.3.5. Радионице за оснаживање девојчица на тему родно заснованог насиља	Организовано најмање две радионице за по 15 деце	Број радионица Број деце	Удружења, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.4: Превенција дигиталног насиља и подршка адекватном реаговању на дигитално насиље

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.4.1. Организовање едукативних радионица на тему спречавања дигиталног насиља	Организовано две радионице са по 15 деце у радионици	Број реализованих радионица Број реализованих радионица у насељеним местима	Удружења, Црвени крст Сомбор

		Број обухваћене деце	
4.4.2. Организовање обука о механизмима адекватног реаговања на дигитално насиље	Организовано две радионице са по 15 деце у радионици	Број реализованих радионица Број реализованих радионица у насељеним местима Број обухваћене деце	Удружења, Црвени крст Сомбор
4.4.3. Радионице на тему адекватног избора садржаја на ТВ-у и интернету за децу и родитеље	Организовано две радионице са по 15 деце у радионици	Број реализованих радионица Број реализованих радионица у насељеним местима Број обухваћене деце	Удружења, локалне ТВ станице, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.5: Подстицати одговорно власништво кућних љубимаца

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.5.1. Радионице на тему одговорног власништа и понашања према животињама	Организовано две радионице са по 15 деце у радионици	Број реализованих радионица Број реализованих радионица у насељеним местима Број обухваћене деце	Удружења
4.5.2. Јавне акције о одговорном власништву	Организована једна јавна акција за промоцију одговорног власништва међу децом и широм популацијом	Број реализованих јавних акција	Удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.6: Повећати ниво безбедности деце на небезбедним локацијама

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.6.1. Одржавање и поправка справа на дечијим игралиштима	Одржавано и поправљено минимум 40 справа на дечијим игралиштима	Број редовно одржаваних игралишта Број одржаваних справа	Градска управа, јавна предузећа, школе, удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.7: Подизање свести о проблематици трговине људима

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.7.1. Реализација едукативних радионица о трговини људима	Организовано четири радионице са по 15 деце у радионици	Број реализованих радионица Број деце која су прошла радионице Број радионица у насељеним местима	Удружења, Полицијска управа, Црвени крст Сомбор
4.7.2. Одржавање догађаја и израда публикација на тему заштита од трговине људима	Одржавање минимум једног догађаја посвећеног заштити од трговине људима. Израда једне публикације која се бави заштитом трговине људима.	Број трибина Број публикација	Удружења, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.8: Превенција злоупотребе психоактивних супстанци

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.8.1. Гостовање лекара и полицијских службеника на ЧОС - овима, презентација примера из праксе и дискусија са децом	Одржано најмање 10 предавања Најмање 150 ученика посетило предавања	Број одржаних предавања Број ученика који је посетио предавања	Дом здравља, Полицијска управа, удружења
4.8.2. Радионице за ученике о последицама употребе ПАС у служби очувања менталног здравља	Организовано две радионице о последицама употребе ПАС са по 15 деце у радионици	Број радионица Број деце Број радионица у насељеним местима	Удружења, Црвени крст Сомбор

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4.9: Решавање сукоба применом медијације

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
4.9.1. Обука деце школског узраста за вршњачко посредовање у сукобима	Организован сет радионица у школама и обучени вршњачки медијатори	Најмање две школе (у граду и у насељеном месту) имају вршњачки тим за медијацију	Удружења

4.9.2. Подршка породицама кроз услуге стручњака за медијацију	У граду постоји место где породице могу добити помоћ стручњака, компетентног за примену медијације у решавању породичних сукоба Реализоване кампање о предностима медијације у односу на арбитражне начине решавања породичних сукоба	Спроведена најмање једна кампања Кроз кампању породице су упознате са предностима медијације и могућностима да је користе у решавању својих сукоба	Удружења
---	--	---	----------

V приоритет - КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ

У граду функционише шест јавних установа културе чији је оснивач Град Сомбор:

- Народно позориште Сомбор
- Културни центар „Лаза Костић“
- Градски музеј Сомбор
- Историјски архив Сомбор
- Галерија „Милан Коњовић“
- Градска библиотека „Карло Бијелицки“

Народно позориште Сомбор

Народно позориште Сомбор је професионална установа културе која се бави музичко-сценском делатношћу. Као професионална установа постоји од 1946. године мада је традиција позоришног живота и неговања позоришне културе у Сомбору много старија и датира од друге половине XIX века. Позориште има две сцене: Велику сцену и Малу сцену - Студио 99. Организатор је фестивала Позоришни маратон.

Културни центар „Лаза Костић“

Културни центар „Лаза Костић“ је основан 1996. године с циљем да обезбеђује услове за свестрани развој културе и уметничког стваралаштва кроз организовање ликовних програма, књижевних и музичко-сценских програма, програма аматера у култури и издавачке делатности. У оквиру Културног центра функционише Галерија Културног центра. Културни центар тренутно функционише у два простора. Организатор је великог броја манифестација међу којима се издвајају СОМУС - Сомборске музичке свечаности, Фестивал мултикултуралности, Green Town Jazz Fest, Ликовна јесен - бијенале, Дечији фестивал „Шарени свет“ и Филмски фестивал дунавско-панонске регије.

Градски музеј Сомбор

Градски музеј Сомбор основала је скупштина Историјског друштва Бач-борошке жупаније 1883. године. Музеј 1945. године постаје институција културе града Сомбора, да би потом био проглашен за регионални, за подручја Сомбора, Апатина, Оџака и Куле. Има седам одељења. У његовом саставу се налази и депаданс Спомен обележја Батинске битке на Дунаву код Бездана, а у плану је отварање депаданса - Музеј Подунавских Шваба у Грашалковићевој палати. Галерија савремене југословенске уметности Градског музеја у Сомбору поседује збирку уметничких дела откупљиваних на годишњим изложбама Ликовне јесени. Музеј је током 70-их и 80-их година XX века активно радио на заштити непокретног културног наслеђа и спроводио археолошка ископавања, док су након 2000. године на територији Сомбора спровођена заштитна археолошка ископавања под руководством Покрајинског завода за заштиту споменика културе Нови Сад. На вишеслојном локалитету Магарећи млин 1987. године је пронађен фрагмент људске лобање који је 2018. године радио-карбон методом (C14) датован у средње камено доба (мезолит). Ово датовање потврдило је да је територија Војводине била насељена и у средњем каменом добу, што је заинтересовало научну јавност ².

Историјски архив Сомбор

Архивска служба у Сомбору бележи своје постојање од 1749. године. Градска државна архива Сомбор основана је 1952. године, а 1964. године мења назив у Историјски архив Сомбор. Архив делатност обавља на територији Града Сомбора и општина Апатин, Бач, Кула и Оџаци (укупно 42 насељена места). Архив има четири одељења. Архивска грађа писана је на српском, латинском, мађарском и немачком језику. Историјски архив послује у Крушперовој палати и у Пашиној кули, културним добрима од великог значаја.

Галерија „Милан Коњовић“

Галерија „Милан Коњовић“ отворена је 1966. године као легат сликара Милана Коњовића који је Граду поклонио збирку од 500 својих дела. Легат данас броји 1.084 радова. У списку фонда Галерије тренутно се налази 450 уља, 520 цртежа, 54 пастела, 46 акварела, 13 темпера и једна таписерија, која прати одговарајућа музејска документација. Галерија уз ретроспективне приређује и повремене тематске изложбе.

Градска библиотека „Карло Бијелицки“

Градска библиотека „Карло Бијелицки“ основана је на Генералној скупштини Удружења 1859. године. Она је Матична библиотека Западнобачког округа, што укључује укупно 65 библиотека и библиотечких јединица у Сомбору, Апатину, Кули и Оџацима. Има девет одељења, 14 огранака, књиговезницу и књижару. **Дечије одељење Градске библиотеке** налази се у посебном простору. Библиотечки фонд броји преко 351.602 примерака, укључујући и Збирку раритета од 309 књига, међу којима је најстарија Зборник Божидара Вуковића, штампан у Венецији 1538. године. Библиотека има и издавачку делатност, те тако издаје часопис „Домети“ као и многе друге књиге. Организатор је манифестација „Вељкови дани“, „Дан Лазе Костића“, „Сомборски књижевни фестивал“ и „Подунавски дани Јаноша Херцега“.

На територији града Сомбора налази се 28 културних добара, од којих је један споменик културе категорисан као непокретно културно добро од изузетног значаја, Црква Св. Јована Претече (Светопретечева или Мала православна црква) из XVIII века. Поред споменика који има категорију изузетног значаја, 25 културних добара је категорисано као непокретно културно добро од великог значаја које су већином цркве и зграде саграђене у XVIII и XIX веку. На територији града налази се једна просторно културно - историјска целина, Историјско језгро Сомбора „Венац“, и једно знаменито место - Место Батинске битке на Дунаву код Бездана, оба категорисана као културна добра од великог значаја. Бригу о непокретним културним добрима на територији Сомбора води Покрајински завод за заштиту споменика културе Нови Сад. Са територије града Сомбора у Национални регистар нематеријалног културног наслеђа уписана су два елемента, стапарски ћилим и бездански дамаст - умеће ручног ткања орнаментисаног дамаста жакар техником. Стапарски ћилим се производи на хоризонталним разбојима.

Градска библиотека „Карло Бијелички“ поред сталних едукативно-забавних радионица, онлајн радионица и квизова, програма на *Фејсбуку* и *Јутјубу* „Читамо за Вас“ и културних програма, у оквиру књижевне манифестације „Велкови дани“ организује и конкурс „Голубић“ за најуспелију причу ученика основних и средњих школа Републике Србије и региона. Омогућава бесплатну чланарину за децу до другог разреда основне школе. Организује акцију „Бибитека: библиобата и библиосека“, свакој прворођеној девојчици и сваком прворођеном дечаку у месецу, дарује пакет који садржи књиге за најмлађи узраст и играчку, а мајкама породичну чланску карту ГБКБ за годину дана. Успешно сарађује са образовним, културним и институцијама за младе и НВО сектором.

Народно позориште у оквиру традиционалне манифестације „Позоришног маратона“ део програма усмерава ка најмлађој публици у виду представа за децу најзначајнијих аутора из земље и иностранства које се приказују у преподневним часовима. Такође кроз пројекат „Град Сомбор својој деци“ се већ неколико година уназад успешно организује да два пута годишње, у априлу и у октобру, по четири хиљаде малишана погледа бесплатно представе за децу. Организују се две различите представе, за млађе и старије малишане, које се одиграју по десет пута у два дана.

Галерија „Милан Коњовић“ Сомбор редовно организује ликовне радионице за децу предшколско и школског узраста, као и разне презентације и квизове знања на тему маистра Милана Коњовића.

Градски музеј у оквиру манифестације „Ноћ музеја“ организује активност намењену деци „Потрага за музејским благом“, као и у оквиру манифестације „Музеји за 10“ коју посећују организовано деца предшколског и школског узраста.

Културни центар „Лаза Костић“ Сомбор у сарадњи са Градом Сомбором реализује низ програма намењених за децу предшколског и основношколског узраста (нижи разреди). Програми се реализују у Граду Сомбору и у свим насељеним местима и то : „Шарени свет“ - подразумева извођење позоришне представе у свим школама и осликавање Трга Светог Тројства; „Шарени свет“ манифестација која акценат даје на представљању разних занимања прилагођених дечијем узрасту; „Дрво генерације“, „Моја јелка, најлепша јелка“ и многе друге.

Град Сомбор сваке године расписује Јавни позив за финансирање и суфинансирање пројеката, програма и манифестација у култури у износу од 10.000.000,00 динара, манифестација финансирана путем јавног позива које се издаја као најпосећенија и најпрепознатљивија у целом региону „Шарени вокали“ дечији музички фестивал који велича музичко стваралаштво које се негује дуги низ година у оквиру удружења Сомборско певачко друштво које организује фестивал под покровитељством града Сомбора.

Од септембра до новембра 2020. године у Граду и насељеним местима реализовано је истраживање које је за циљ имало да испита потребе деце. У области културе издвојени су следећи најважнији налази:

- Средњошколци се у највећој мери информишу преко вршњака (77.1%) и преко друштвених мрежа (67.40%). Канали информисања који нису ефективни за њих су ТВ, новине, плакати, флајери и огласне табле. Слични подаци добијени су и од стране ученика основне школе који се поред друштвених мрежа информишу и преко родитеља.
- Родитељи деце истакли су да се информишу преко пријатеља, породице, те друштвених мрежа. Нешто ређе информишу се преко интернет портала, а четвртина њих путем ТВ, новина, флајера и плаката.
- Средњошколци сматрају да су им од уметничких садржаја најпотребнији биоскоп на отвореном (81.30%), музички фестивали (80.60%), филмски фестивали (78.90%), уметнички кампови (64.20%), курсеви фотографије (71.60%), позоришне представе (63.40%). Иако извештавају (негде око 50%) да су им потребне креативне/ликовне радионице, драмске радионице, музичке радионице и новинарска секција, ипак би код средњошколаца требало ставити приоритет ставити на ставке које су у великом проценту означене као потребне. Основношколци извештавају да су им потребни највише биоскопи на отвореном (72.10%), позоришне представе (58.60%), музички фестивали (67.60%), филмски фестивали (72.10%), курс фотографије (56.80%), драмске радионице (58.60%), креативне или ликовне радионице (55.90%) и уметнички кампови (65.80%). Нешто мање су им потребне новинарске и литерарне секције (35.80%).
- Родитељи сматрају да се са децом треба организовати (88% и више родитеља): Позоришне представе, биоскопи на отвореном, музички фестивали, филмски фестивали, креативне/ликовне радионице, драмске радионице, музичке радионице, уметнички кампови, курсеви фотографисања, новинарске/литерарне секције.
- Средњошколци су најчешће посећивали ноћне клубове, биоскоп и спортске догађаје, а позориште, музеј, галерије, књижевне вечери, радионице и волонтерске акције у врло малом проценту понекад и у проценту од око 40-50% никада. Ученици основних школа су посећивали спортске догађаје и

биоскоп, али њих 40% и више није ишло у музеј, галерију, промоције књига или књижевне вечери, радионице, семинаре или обуке (ван школе) и волонтерске акције.

- Родитељи деце основношколског узраста извештавају да њихова деца између неколико пута годишње и никад посећују креативне или уметничке активности, док стручњаци сматрају да у овом домену деци највише недостају уметнички садржаји (музички, ликовни, представе за децу, филмови за децу, да се музеј и библиотека отворе ка деци и сл.)

Главне препоруке које су произашле из спроведеног истраживања су следеће:

- Потребно је организовати обуке из области јавног наступа, филмске секције, драмске радионице, ликовне радионице, музичке секције, као и дечије концерте, како у Граду, тако и у насељеним местима.
- Реализовати активност у облику књижица за децу у којој је циљ да деца кроз посећивање културних манифестација скупљају печате који ће касније бити награђени и додатно мотивисани кроз добијање бесплатних карата за базен на пример.
- Комуникацију са децом остваривати путем друштвених мрежа, интернет портала, као и мејлова у сарадњи са школама на територији Града Сомбора.

5.КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 5.1.: Унапредити ниво информисаности и укључености деце у реализацију активности

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
5.1.1.Креирање и одржавање профила на друштвеним мрежама за потребе информисања деце и родитеља о бесплатним активностима за децу	Креиран по 1 профил на друштвеним мрежама Инстаграм и Фејсбук. Постављено мин. 100 објава са информацијама о активностима намењеним деци и родитељима.	Број креираних профила Број постављених објава	Град Сомбор, медији, установе културе, образовне институције, удружења

<p>5.1.2. Информисање деце и родитеља о активностима које организације и институције спроводе</p>	<p>Објављено минимум 100 информативних садржаја</p> <p>Информисано минимум 5.000 деце и родитеља</p>	<p>Број постављених објава</p> <p>Број информисане деце и родитеља</p>	<p>Установе културе, образовне институције, удружења</p>
<p>5.1.3. Постављање изазова на друштвеним мрежама хуманитарног карактера са циљем већег обухвата деце при информисању о дешавањима</p> <p>Креативне онлајн кампање информисања деце</p>	<p>Реализовано минимум три онлајн кампање за информисање деце</p> <p>Информисано минимум 3.000 деце</p>	<p>Број реализованих кампања</p> <p>Број деце која су информисана путем кампања</p>	<p>Град Сомбор, медији, установе културе, образовне институције, удружења</p>
<p>5.1.4. Умрежавање медија, удружења и институција које се баве унапређењем положаја деце</p>	<p>Реализован минимум један догађај који окупља представнике медија, удружења и институција у циљу унапређења сарадње и информисања циљних група</p> <p>Остварена сарадња минимум 20 удружења и 10 институција са медијима</p> <p>Повећан број медијских објава намењених деци и родитељима</p>	<p>Број реализованих догађаја</p> <p>Број учесника догађаја</p> <p>Број објављених садржаја у медијима</p>	<p>Град Сомбор, медији, установе културе, образовне институције, удружења</p>
<p>5.1.5. Информисање деце школског узраста о постојећим садржајима и активностима путем школских мејлинг листа</p>	<p>Прослеђено минимум 30 активности</p>	<p>Број прослеђених објава путем мејлинг листе у школама</p>	<p>Образовне институције</p>
<p>5.1.6. Информисање деце о могућностима волонтирања и учешћа у хуманитарним акцијама путем штампаних и</p>	<p>Реализовано минимум 9 активности путем којих су деца информисана о могућностима волонтирања и учешћа у хуманитарним акцијама</p>	<p>Број реализованих активности</p> <p>Број објава у штампаним и електронским медијима</p>	<p>Удружења, медији</p>

електронских медија и јавних акција	Минимум 1.500 деце информисано о могућностима волонтирања и учешћа у хуманитарним акцијама	Број информисане деце/родитеља	
5.1.7. Афирмација културног наслеђа Града Сомбора	Организовано минимум 3 радионице у циљу афирмације културног наслеђа Града Сомбора Минимум 60 деце учествовало у радионицама	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 5.2.: Унапређење програма за децу у области културе

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
5.2.1. Радионице за децу из свих сфера уметности (глума, музика, књижевност, ликовна уметност и сл.)	Реализовано минимум 30 уметничких радионица Минимум 300 деце учествовало у радионицама	Број реализованих радионица Број деце која су учествовала у радионицама	Установе културе Града Сомбора: Народно позориште Сомбор, Градска библиотека „Карло Бијелицки“, Галерија „Милан Коњовић“ и Културни центар „Лаза Костић“, Канцеларија за младе, удружења
5.2.2. Приказивање филмова за децу - биоскоп на отвореном	Минимум 10 пројекција филмова које је посетило минимум 300 деце	Број приказаних филмских пројекција Број деце која су присуствова пројекцијама	Културни центар „Лаза Костић“, Народни биоскоп Сомбор, удружења
5.2.3. Позоришне представе за децу	Минимум 15 извођења професионалних позоришних представа за децу Минимум 10 извођења аматерских позоришних представа за децу	Број извођења професионалних позоришних представа за децу Број извођења аматерских позоришних представа за децу	Народно позориште Сомбор, удружења

	Минимум 9 извођења аматерских позоришних представа у којима учествују деца	Број извођења аматерских позоришних представа у којима учествују деца Број извођених представа Број гледалаца представа Број деце која су глумила у представама	
5.2.4.Обуке унапређења јавног наступа деце	Организовано најмање 2 обуке јавног наступа за по 15 деце	Број деце која су учествовала у обукама Број реализованих обука	Народно позориште, удружења
5.2.5.Музички догађаји за децу (концерти, наступи, фестивали, смотре и сл.)	Реализација минимум 15 музичких догађаја за децу Минимум 1.500 деце посетило музичке догађаје Минимум 150 деце наступало на музичким догађајима	Број деце која су посетила концерте Број одржаних концерата	Музичка школа, Културни центар „Лаза Костић“, удружења
5.2.6.Успостављање система награђивања деце за учешће у културно-уметничким активностима кроз реализацију програма „Дечији пасош културе“	Успостављен систем „Дечији пасош културе“ Издато 300 културних пасоша 200 деце награђено бесплатним улазницама 150 деце посетило установе културе захваљујући Дечијем културном пасошу	Број посета установама Број издатих „пасоша“ Број попуњених „пасоша“ Број подељених бесплатних улазница	Канцеларија за младе, Народно позориште, Градски музеј, Градска библиотека „Карло Бијелички“, Галерија „Милан Коњовић“, Културни центар „Лаза Костић“, Спортски центар „Соко“, удружења
5.2.7.Мобилност деце у области	Минимум 100 деце учествовало у догађајима у области уметничког	Број деце	Удружења

уметничког стваралаштва	стваралаштва ван подручја Града Сомбора Минимум 10 уметничких група-секција учествовало у догађајима у области уметничког стваралаштва ван подручја Града Сомбора Појединци/групе деце са подручја Града Сомбора учествовало на минимум 30 догађаја у области уметничког стваралаштва ван подручја Града Сомбора	Број уметничких група Број догађаја на којима су деца/уметничке групе са подручја Града Сомбора учествовала	
-------------------------	--	--	--

VI приоритет - ПОДРШКА РОДИТЕЉСТВУ И СТРУЧЊАЦИМА

У претходном периоду неколико удружења са подручја Града Сомбора реализовало је пројекте путем којих је пружана директна подршка родитељству.

Црвени крст у Сомбору од 2018. године реализује Сервис за подршку родитељству који се заснива на подршци у обављању кућних послова. Запослени родитељи двоје и више деце, млађе од 15 година имају могућност да у сервис донесу веш на прање, сушење и пеглање, а поменуте услуге су бесплатне за крајње кориснике. Пројекат је до 2020. године највећим делом финансиран из државног пројекта подршке породицама и мера популационе политике, а од 2020. године пројекат се финансира из градског буџета. Током 2020. године за сервис је из буџета Града Сомбора издвојено 2.500.000 РСД док је за 2021. годину издвојено 2.876.000 РСД за реализацију ове мере. На пословима у склопу сервиса ангажоване су три особе.

Поред овог сервиса, у сегменту подршке родитељству истиче се удружење „Клуб на куб“ које је оформљено са идејом отварања бесплатне школе родитељства у Сомбору са циљем едукације и припреме за родитељство, побољшања квалитета васпитања деце и здравствено-социјалне заштите деце и родитеља. Школа је започела свој рад на Међународни дан породице 15. маја 2018. године. До сада су у оквиру бесплатне школе родитељства одржана бројна предавања стручњака, радионице и хуманитарне акције.

У извештају Центра за социјални рад за 2019. годину садржан је и број упута које је ЦСР издао у току године за коришћење саветодавно терапијских и социо-едукативних услуга које су реализоване изван ЦСР или у посебној јединици ЦСР према старости упућених корисника.

На породичну терапију упућено је 32 деце, 33 младих, 120 одраслих и 9 старијих, укупно 194 особе.

На друге саветодавне и едукативне услуге и активности упућено је 47 деце, а родитељи нису упућивани на друге саветодавне и едукативне услуге и активности.

Истраживање је показало да родитељи имају умерено негативне ставове према пријатељима њихове деце која су мигранти и истополне сексуалне оријентације. Родитељима деце од 0 до 3 године потребна је подршка око чувања деце (59.2%), правна/административна подршка у остваривању права (дечији додатак, новчана помоћ, поврат пореза и сл.) (48.6%) и донекле стручна подршка стручњака и саветодавна подршка (око трећини родитеља).

Најрелевантнија установа за подршку професионалцима који раде са децом на подручју Града Сомбора јесте **Центар за стручно усавршавање запослених у образовању**. Оснивач Центра за стручно усавршавање запослених у образовању је Град Сомбор, а основан је у циљу унапређења и развоја система стручног образовања и професионалног развоја запослених у образовању.

Седиште Центра за стручно усавршавање запослених у образовању је у Сомбору, Венац Радомира Путника број 30.

Центар ефективно користи 254,75 м², а едукације се одвијају у две опремљене учионице површине 64,22 м² (користи се као конференцијска сала са 30 до 45 места), и учионица површине 46,63 м² чији је максимални капацитет до 30 учесника.

e-mail: csusombor@gmail.com; info@csusombor.rs

web: www.csusombor.rs

У Центру за стручно усавршавање запослених у образовању Сомбор од оснивања реализоване су следеће обуке и стручна предавања: Интернет технологије у служби наставе, Квалитетно образовање за сву децу. Модул 2: Активности за подршку свим ученицима - диференцијација наставе, Развијање способности за асертивну комуникацију у функцији сазревања личности ученика/детета, Изазови и перспективе физичког васпитања - стручно предавање, Обука за јавне набавке, Обука запослених у образовању за примену образовних стандарда и самовредновање рада установа у основном и средњем образовању, Достигнућа младих (ученичка компанија, предузетништво, бизнис), Друштвена брига за јавно здравље Града Сомбора током 2020. године, Корелација интерактивне табле и софтвера за презентацију 3Д модела, Програм обуке за подршку школама у самовредновању, Савремени приступи настави књижевности подржани ИКТ, Модели комуникације у онлине простору, Заштита права пацијената (вебинар, Завод за јавно здравље Града Сомбора, изнајмљен термин), Вишеструке интелигенције у васпитно образовном систему (стручни скуп).

Од новембра 2019. године сваког другог четвртка реализовале су се радионице из области психологије и психотерапије, а од новембра је отпочела реализација бесплатног курса енглеског језика за запослене у образовању и све заинтересоване грађане Сомбора.

У Центру је од оснивања реализовано преко 50 обука, стручних скупова и предавања, а присуствовало је око 700 особа. Обуке су изводили лиценцирани предавачи и стручњаци из ИТ области, области образовања и васпитања, психологије, спорта, здравства итд. Обукама су присуствовали запослени у образовању (учитељи, наставници основних и средњих школа, запослени у школи за образовање одраслих, директори, психолози, педагози, васпитачи, секретари...).

У погледу планова, не постоји конкретан списак планираних обука за 2021. годину, већ се обуке планирају и реализују спрам захтева и потреба тржишта. План Центра је да се настави реализација основног, а потом и средњег курса енглеског језика, као и да се оформе нове групе полазника, да се реализује основни курс познавања рада на рачунару и MS Office пакета за запослене у образовању, курс мађарског језика за запослене у образовању, као и да се наставе радионице из области психологије и психотерапије.

Као ресурс у овој области значајно је поменути **акредитоване програме обука у области подршке породици**. У каталогу Републичког завода за социјалну заштиту тренутно постоји више од 35 акредитованих обука из ове области.

Резултати истраживања спроведеног за потребе израде Локалног акционог плана за децу указују да су стручњацима који раде са децом најпотребније следеће компетенције: Дигиталне и ИТ компетенције, комуникацијске вештине и асертивна комуникација, знања о развојним карактеристикама деце и како се садржају прилагођавају развојним специфичностима, нова знања која су у току са временом и иновативност у раду (нове методе рада нпр.).

Стручњаци сматрају да је њима од подршке најпотребније: бесплатне, квалитетне и континуиране обуке и савети стручњака, унапређење дигиталних компетенција и сарадња са другим стручњацима унутар своје установе и ван других установа.

Стручњаци сматрају да је едукација родитеља потребна на тему како да деци понуде алтернативне садржаје и ограниче дечије коришћење дигиталних медија.

Стручњаци се слажу у проценту од 78-96% да је родитељима потребно пружити подршку у следећим областима: васпитање деце, дисциплиновање деце, савремени изазови у образовању и развијање ИТ компетенција родитеља.

Препоруке са фокус група: организовање заједничких радионица деце и родитеља како би се родитељи и деца што више зближили у заједничким активностима, рад на самопоуздању код родитеља, помоћ родитељима у томе како да уче са својом децом, школица за родитеље, кол центар за родитеље или тако неки вид саветовалишта, бебиситинг деце, рад са породицом на превенцији вршњачког насиља, да се смањи употреба ПАС, да се ради са родитељима како да се што мање користе електронски уређаји код деце, креирање инфо сервиса за родитеље и децу.

6. ПОДРШКА РОДИТЕЉСТВУ И СТРУЧЊАЦИМА

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 6.1.: Унапредити капацитете родитеља, старатеља и хранитеља деце

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕР И
6.1.1. Едукација и информисање родитеља о васпитању и дисциплиновању деце и	Реализоване минимум 3 едукативне и информативне активности о васпитању и дисциплиновању деце и	Број реализованих едукација Број едукованих родитеља	Удружења у партнерству са релевантним

савременим изазовима у образовању	савременим изазовима у образовању Минимум 45 родитеља едуковано о васпитању, дисциплиновању и савременим изазовима у образовању деце		институцијама, Црвени крст Сомбор
6.1.2.Обука родитеља за коришћење информационих технологија	Реализоване минимум 3 обуке за родитеље Минимум 45 родитеља унапредило ИТ вештине	3 Број реализованих обука Број родитеља који су унапредили ИТ вештине	Удружења у партнерству са релевантним институцијама, Црвени крст Сомбор
6.1.3.Едукација родитеља о начинима на које могу ограничити дечије коришћење дигиталних медија и понудити деци алтернативне садржаје	Реализоване минимум 3 едукације родитеља о начинима на које могу ограничити дечије коришћење дигиталних медија и понудити деци алтернативне садржаје Минимум 45 родитеља едуковано о начинима на које могу ограничити дечије коришћење дигиталних медија и понудити деци алтернативне садржаје	3 Број реализованих едукација Број едукованих родитеља	Удружења у партнерству са релевантним институцијама
6.1.4.Едукација и информисање родитеља о људским правима, толеранцији и недискриминацији путем радионица, јавних догађаја/акција, састанака, кампања и сл.	Реализовано минимум 3 едукације о људским правима, толеранцији и недискриминацији Минимум 45 родитеља едуковано о људским правима, толеранцији и недискриминацији	3 Број реализованих едукација/ догађаја Број едукованих/ информисаних родитеља	Удружења у партнерству са релевантним институцијама, Црвени крст Сомбор
6.1.5.Информисање и едуковање родитеља о превенцији вршњачког насиља и злоупотреби ПАС	Реализовано минимум 3 активности за родитеље о превенцији вршњачког насиља и злоупотреби ПАС Минимум 45 родитеља информисано/ едуковано о	3 Број реализованих едукација/ догађаја Број едукованих/ информисаних родитеља	Удружења у партнерству са релевантним институцијама, Црвени крст Сомбор

	<p>превенцији вршњачког насиља</p> <p>Минимум 45 родитеља информисано/ едуковано о превенцији злоупотребе ПАС</p>		
6.1.6.Едукација и информисање родитеља за рад са децом на тему репродуктивног здравља	<p>Реализовано минимум 3 едукације за родитеље о методама рада са децом на тему репродуктивног здравља</p> <p>Минимум 45 родитеља едуковано и информисано о методама рада са децом на тему репродуктивног здравља</p>	<p>Број реализованих едукација/ догађаја</p> <p>Број едукованих/ информисаних родитеља</p>	<p>Удружења у партнерству са релевантним институцијама, Црвени крст Сомбор</p>
6.1.7.Обука родитеља за безбедно коришћење интернета, као и за мониторинг дечјег понашања на интернету	<p>Реализовано минимум 3 обуке за безбедно коришћење интернета, као и за мониторинг дечјег понашања на интернету</p> <p>Минимум 45 родитеља обучено за безбедно коришћење интернета, као и за мониторинг дечјег понашања на интернету</p>	<p>Број реализованих обука</p> <p>Број едукованих родитеља</p>	<p>Удружења у партнерству са релевантним институцијама</p>
6.1.8.Сервис за чување деце	<p>Креиран 1 сервис за подршку родитељству</p> <p>Минимум 150 родитеља користило услуге бесплатног сервиса</p> <p>Минимум 100 деце учествовало у активностима сервиса</p>	<p>Број формираних/ успостављених сервиса</p> <p>Број корисника сервиса</p>	<p>Удружења, Град Сомбор, установе</p>
6.1.9.Сервис за бесплатну правну/административну подршку у остваривању права (дечији додатак,	<p>Креиран 1 сервис за бесплатну правну/ административну подршку у остваривању права</p>	<p>Број формираних/ успостављених сервиса</p>	<p>Удружења, Град Сомбор, установе</p>

новчана помоћ, поврат пореза и сл.)	Минимум 100 родитеља користило подршку бесплатног сервиса	Број корисника сервиса Број остварених права уз подршку сервиса	
6.1.10.Сервис са саветодавну подршку родитељству	Успостављен 1 сервис за саветодавну подршку Минимум 50 родитеља користило подршку сервиса за саветодавну подршку родитељству	Број формираних/ успостављених сервиса Број корисника сервиса Број одржаних саветовања	Удружења, Град Сомбор, установе
6.1.11.Активности подршке родитељима деце из осетљивих група (радионице, предавања, саветовање и сл.)	Реализовано минимум 9 активности за родитеље деце из осетљивих група Минимум 20 родитеља деце из осетљивих група учествовало у активностима	Број реализованих активности Број родитеља корисника активности	Удружења у партнерству са релевантним институцијама

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 6.2.: Јачање компетенција стручњака/професионалаца који раде са децом

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕР И
6.2.1.Едукација професионалаца који раде са децом за коришћење информационих технологија/унапређење дигиталних компетенција	Минимум 30 професионалаца који раде са децом унапредили ИТ вештине и дигиталне компетенције Одржано минимум 2 едукације професионалаца у области коришћења информационих технологија	Број професионалаца који раде са децом који су унапредили ИТ вештине и дигиталне компетенције Број одржаних едукација	Центар за стручно усавршавање запослених у образовању, удружења
6.2.2.Обуке којима се унапређују вештине комуникације и асертивне комуникације	Минимум 30 професионалаца који раде са децом унапредили вештине комуникације и асертивност	Број професионалаца који раде са децом који су унапредили вештине	Удружења у партнерству са релевантним институцијама

професионалаца који раде са децом	Одржано минимум 2 едукације професионалаца који раде са децом на тему вештина комуникације и асертивне комуникације	комуникације и асертивност Број одржаних едукација	
6.2.3.Едукација професионалаца о развојним карактеристикама деце и начинима прилагођавања садржаја развојним специфичностима	Минимум 30 професионалаца који раде са децом едуковано о развојним карактеристикама деце и начинима прилагођавања садржаја развојним специфичностима Одржано минимум 2 едукације професионалаца који раде са децом о развојним карактеристикама деце и начинима прилагођавања садржаја развојним специфичностима	Број професионалаца који раде са децом који су едуковани о развојним карактеристикама деце и начинима прилагођавања садржаја развојним специфичностима Број одржаних едукација	Удружења у партнерству са релевантним институцијама, Центар за стручно усавршавање запослених у образовању

VII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ

Како би се обезбедила одрживост Локалног акционог плана за децу, установљен је седми приоритет који има за циљ процену ефеката примене ЛАП-а за децу као и испитивање стања и потреба у областима релевантним за побољшање положаја деце у локалној заједници. Поред наведеног, у овом приоритету побројане су активности које доприносе креирању нових и унапређењу постојећих политика и процедура у области унапређења положаја деце у локалној заједници.

7.МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ			
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 7.1.: Процена ефеката примене Локалног акционог плана за децу			
АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
7.1.1.Анализа и процена ефеката реализованих активности за децу	Прикупљени подаци о реализованим активностима за децу	Број реализованих активности за децу	Град Сомбор, удружења

	Ивршена анализа и процена ефеката реализованих активности за децу на подручју Града Сомбора Креиран минимум 1 извештај о реализованим активностима за децу	Број укључених институција/удружења Број креираних извештаја	
--	---	---	--

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 7.2.: Испитивање стања и потреба у областима релевентним за побољшање положаја деце у локалној заједници

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
7.2.1.Спровођење истраживања у појединачним областима релевентним за побољшање положаја деце у локалној заједници	Релизовано минимум 15 истраживања Креирани закључци и препоруке за унапређење положаја деце у релевантним областима	Број реализованих истраживања Број обухваћених испитаника Број укључених установа/организација	Град Сомбор, удружења
7.2.2.Спровођење свеобухватног истраживања за потребе креирања наредног ЛАП-а за децу	Реализовано једно свеобухватно истраживање о потребама деце на подручју Града Сомбора Креиран сет препорука за потребе израде наредног ЛАП-а за децу	Број обухваћених испитаника Број укључених установа/организација Број добијених препорука	Град Сомбор, удружења

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 7.3.: Креирање нових и унапређење постојећих политика и процедура у области унапређења положаја деце у локалној заједници

АКТИВНОСТ	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОРИ	НОСИОЦИ/ПАРТНЕРИ
7.3.1.Креирање наредног Локалног акционог плана за децу на основу резултата истраживања	Креиран Локални акциони план за децу за период од 2024. године	Број креираних Локалних акционих планова	Град Сомбор, удружења
7.3.2.Праћење, анализа и унапређење локалних политика у области унапређења положаја деце	Спроведено минимум 3 анализе локалних политика у области унапређења положаја деце Унапређено минимум 3 локалне политике у	Број спроведених анализа Број унапређених локалних политика	Град Сомбор, удружења

	сегментима релевантним за унапређење положаја деце		
7.3.3.Оснивање Савета за унапређење положаја деце на територији Града Сомбора	Основан Савет за унапређење положаја деце на територији Града Сомбора	Број чланова Савета Број одржаних седница Савета	Град Сомбор

Пројекција средстава потребних за реализацију активности по приоритетима

I приоритет - ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ	8.000.000 РСД
II приоритет - ПСИХОФИЗИЧКИ РАЗВОЈ	6.000.000 РСД
III приоритет - СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА	9.000.000 РСД
IV приоритет - БЕЗБЕДНОСТ ДЕЦЕ	6.000.000 РСД
V приоритет - КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ	5.000.000 РСД
VI приоритет - ПОДРШКА РОДИТЕЉСТВУ И СТРУЧЊАЦИМА	8.000.000 РСД
VII приоритет - МЕХАНИЗМИ ОДРЖИВОСТИ	4.000.000 РСД